

YH04 Lakitieto

Vastauksia YO-tehtäviin

YH4 YO-kysymykset 2023K

5. Oikeudelliset käsitteet ja niihin sisältyvät periaatteet 20 p.

Mikä on seuraavien oikeudellisten käsitteiden sisältö ja mihin päämääriin niihin sisältyvillä periaatteilla pyritään?

- 1. Syyntakeettomuus**
- 2. Avio-oikeus**
- 3. Virallisen syytteen alainen rikos**

6. Avioero ja sen seuraukset 20 p.

Miten avioeroprosessi etenee, ja mitä taloudellisia seurauksia avioerolla on?

YH4 YO-kysymykset 2022S

5. Tinan ja Tomin tulitikkuleikki 20 p.

Seitsemän- ja yhdeksänvuotiaat Tina ja Tom leikkivät tulitikkuleikkejä naapurin rantasaunan seinustalla sillä seurauksella, että tuli riistäytyi heidän hallinnastaan ja sauna syttyi palamaan ja tuhoutui korjauskelvottomaksi. Saunan rakentaminen oli tarvikkeineen maksanut kahdeksan vuotta aikaisemmin 20 000 euroa. Saunan omistaja vei asian käräjäoikeuteen ja vaati lapsilta yhteisvastuullisesti korvauksia 30 000 euroa eli uuden saunan rakentamiskustannukset. Asiassa ei päästy sopuun, vaan se eteni käräjäoikeuden pääkäsitteilyyn. Erittele, mitä oikeudellisia seikkoja käräjäoikeus tällaisessa tapauksessa ottaa huomioon ratkaisussaan.

6. Sovittelu 20 p.

Sovittelua käytetään usein riita- ja rikosasioiden ratkaisumenettelyinä. Selosta sovittelun vaiheet. Pohdi myös, mitä etuja ja mitä ongelmia menettelyyn voi liittyä yksilön ja yhteiskunnan kannalta.

YH4 YO-kysymykset 2022K

5. Hyvä hallinto ja kansalaisen oikeusturva 20 p.

Suomen perustuslaki sisältää vaatimuksen hyvästä hallinnosta julkisen vallankäytön perustana.

5.1 Tarkastele, mistä seikoista hyvä hallinto muodostuu. 10 p.

5.2 Mitä oikeusturvakeinoja kansalaisella on hänen halutessaan kyseenalaistaa valtion virkamiehen

tekemän päätöksen? Entä kunnan virkamiehen päätöksen? 10 p.

6. Kesämökkintontin osto 20 p.

Vuonna 2020 koronaviruspandemian aikaan kesämökkien ja kesämökkintonttien kysyntä lisääntyi Suomessa

voimakkaasti. Myös Vieno Lepikko päätti ostaa kesämökkintontin rakennuttaakseen sinne kesämökin.

Mitä tekijöitä Vieno Lepikon tulee ottaa huomioon kaupanteossa, ja mitä asioita tontin kauppakirjasta

täytyy käydä ilmi?

YH4 YO-kysymykset 2021S

5. Suomen valtiosisäinen oikeusnormisto

20p.

- Millainen on suomalainen lakimääräinen perimysjärjestys?

6. Perinnönjako 20 p.

Eeva ja Mikael elävät avioliitossa, ja heillä on kaksi täysi-ikäistä lasta. Eevalla on lisäksi yksi lapsi aiemmasta avioliitosta. Eevan omaisuuden arvo on 100 000 euroa ja Mikaelin omaisuuden arvo 10 000 euroa. Aviopari asuu vuokra-asunnossa, eikä kummallakaan ole velkaa. Eevalla ja Mikaelilla ei myöskään ole avioehtosopimusta, mutta he ovat tehneet keskenään testamentin, jonka mukaan he perivät toisensa, jos puoliso kuolee.

Miten omaisuus jaetaan ja minkälaisia oikeudellisia seikkoja jaossa täytyy ottaa huomioon, jos Eeva kuolee ennen Mikaelia?

YH4 YO-kysymykset 2021K

5. Lainmukainen perimysjärjestys 20 p.

- Millainen on suomalainen lakimääräinen perimysjärjestys?

6. Suomen lain määräykset etu- ja sukunimen valinnasta 20 p.

- Venla (o.s. Karhu) ja Lauri Korhonen avioituivat vuonna 2018. Oltuaan naimisissa pari vuotta Korhoset saivat ensimmäisen lapsensa vuoden 2020 keväällä. Kuten vanhemmat yleensäkin, he joutuivat miettimään pitkään sopivia nimivaihtoehtoja lapselleen.
- 6.1 Mitä vaihtoehtoja Suomen lain mukaan Venlalla ja Laurilla on lapsensa nimen valinnassa? Käsittele vastauksessasi sekä etunimen että sukunimen valintaa. 10 p.
- 6.2 Myöhemmin Venla ja Lauri halusivat vaihtaa yhteisen sukunimensä ja Lauri mielestään liian tavallisen etunimensä. Mitä mahdollisuuksia laki antaa tässä tilanteessa? 10 p.

YH4 YO-kysymykset 2020S

5. Rikoksen määrittely 20 p.

- Pohdi esimerkkien avulla, milloin teko on rikos ja milloin rikos voidaan jättää rankaisematta.

6. Huiivin ja hunnun käyttö ja perusoikeudet 20 p. (aineisto)

- 6. A Tekstikatkelma: Kansanedustaja Riikka Purran haastattelu
- 6. B Tekstikatkelma: Pariisissa asuva iranilainen kirjailija Chahdorrt Djavanni ottaa kantaa huntuun
- 6. C Tekstikatkelma: Faisa Kahiye, Musliminainen ei ole alistettu länsimaissa

YH4 YO-kysymykset 2020K

5. Osakehuoneiston ja kiinteistön kauppa. 20 p.

Vertaile, miten toisaalta osakehuoneiston ja toisaalta kiinteistön kaupat toteutuvat.

6. Käytetyn auton kauppa. 20 p.

Stina osti käytettyjä autoja myyvältä Laatu Kiesit Oy:ltä kaksi käytettyä henkilöautoa. Ensimmäisen hän osti yksityishenkilönä omaan käyttöönsä ja toisen omistamansa kuriiripalveluyrityksen nimissä käytettäväksi pakettien kuljettamiseen kaupungissa. Lyhyen ajan kuluttua molemmissa autoissa ilmeni vikoja. Stina alkoi epäillä, että niiden kilometrimittareita oli peukaloitu ja autoilla oli todellisuudessa ajettu enemmän kuin myyjä oli kauppaa tehtäessä ilmoittanut.

Mitä mahdollisuuksia Stinalla on saada hyvitystä kärsimästään vahingosta, ja mitä oikeudellisia seikkoja asiaa käsiteltäessä otetaan huomioon?

YH4 YO-kysymykset 2019S

5 Asunnon vuokraus (20 p.)

Saara on vuokrannut Tampereella sijaitsevan kaksion Pekalta. Sovittiin, että vuokra on 600 euroa ja vuokrasopimus on voimassa toistaiseksi. Saara joutui maksamaan vuokraennakkona kahden kuukauden vuokrat eli 1 200 euroa. Vuokrasopimus laadittiin kirjallisesti, ja siinä sovittiin, että irtisanomisaika on vuokralaisen puolelta kolme kuukautta ja vuokranantajan puolelta yksi kuukausi. Kahden viikon asumisen jälkeen Saara havaitsi, ettei asunnon kunto vastannut hänen odotuksiaan ja sen sijainti oli opiskelujen kannalta hankala. Niinpä Saara päätyi irtisanomaan vuokrasopimuksen kirjallisesti vedoten asunnon heikkoon kuntoon. Pekka katsoi vastineessaan, ettei Saaralla ollut oikeutta irtisanoa asuntoa sen huonon kunnan vuoksi, sillä Saara oli nähnyt sen ennen vuokrasopimuksen allekirjoittamista. Pekka katsoi myös, ettei hän ole velvoitettu palauttamaan vuokratakuuta, sillä Saaran asumisen aikana asunnossa oleva 450 euron arvoinen astianpesukone oli mennyt epäkuntoon. Pohdi oikeudellisia seikkoja, joiden perusteella Saaran ja Pekan erimielisyys ratkaistaisiin.

YH4 YO-kysymykset 2019S

6 Riita- ja rikostapausten oikeuskäsittely (20 p.)

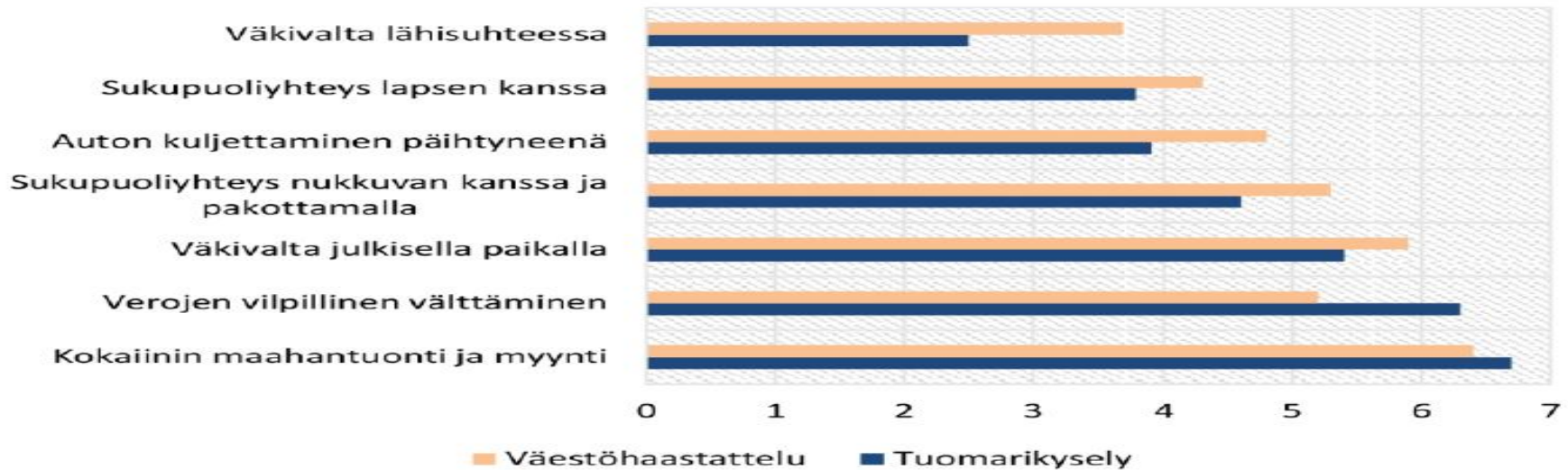
Miten riita- ja rikostapausten oikeuskäsittelyt eroavat toisistaan?

YH4 YO-kysymykset 2019K

5 Yleinen oikeustaju ja tuomareiden arviot (20 p.)

On havaittu, että kansalaisten yleinen oikeustaju ja tuomio-istuinten antamat rangaistukset eivät vastaa toisiaan. Erittele, miten kansalaisten ja tuomarien käsitykset sopivasta rangaistustasosta eroavat toisistaan ja pohdi, mistä nämä erot voivat johtua. Hyödynnä kuviota (aineisto 5.A) vastauksessasi.

Aineisto: 5.A Kuvio: Tuomareiden ja väestön rangaistusvalinnat

Tuomioiden ankaruutta on mitattu seuraavalla asteikolla:

1. Tuomitsematta jättäminen
2. Sakko
3. Ehdollinen vankeus
4. Ehdollinen vankeus + sakko
5. Yhdyskuntapalvelu
6. Valvontarangaistus
7. Ehdoton vankeus tai ehdoton vankeus + sakko

YH4 YO-kysymykset 2019K

6 Myymälävarkaus (20 p.)

14-vuotias Aleks, hänen kaverinsa 18-vuotias Toni sekä tämän 16-vuotias tyttöystävä Emma ovat marketissa alkoholijuomien osastolla. Tonilla on ”jano”, ja hän käskee Aleksia työntämään 12 oluttölkin ”mäyräkoirapakkauksen” mukanaan olevaan kassiin ja kävelemään kassan ohitse maksamatta. Kun Aleks kieltäytyy, Tonin tyttöystävä Emma ilkkuu Aleksille, että tämä on pelkuri, ja vaatii tekemään, kuten Toni käskee. Lopulta Aleks suostuu, mutta myymäläetsivä ottaa koko kolmikön kiinni heti kassan jälkeen.

Kiinniottotilanteessa Aleks pudottaa kassinsa lattialle ja osa tölkeistä vahingoittuu. Myös myymäläetsivän silmälasit rikkoutuvat tilanteessa. Arvioi nuorten toimintaa oikeudelliselta kannalta.

YH4 YO-kysymykset 2018S

5. Avioliitto ja avoliitto oikeudelliselta kannalta (20p.)

Vertaile avioliiton ja avoliiton yhtäläisyyksiä ja eroja oikeudelliselta kannalta.

6. Työsopimuksen päättäminen (20 p.)

Millaisin perustein työsopimus voidaan irtisanoa, entä purkaa? Tarkastele asiaa sekä työntekijän että työnantajan kannalta.

YH4 YO-kysymykset 2018K

5. Omaisuuden jako (20 p.)

Mikko ja Johanna elävät avioliitossa, ja heillä on kaksi täysi-ikäistä lasta. Mikolla on lisäksi yksi lapsi aiemmasta avioliitosta. Mikon omaisuuden arvo on 100 000 euroa ja Johannan omaisuuden arvo 10 000 euroa. Aviopari asuu vuokra-asunnossa, eikä kummallakaan ole velkaa. Mikolla ja Johannalla ei myöskään ole avioehtosopimusta, mutta he ovat tehneet keskenään testamentin, jonka mukaan he perivät toisensa, jos puoliso kuolee. Miten omaisuus jaetaan, ja minkälaisia oikeudellisia seikkoja jaossa täytyy ottaa huomioon, jos Mikko kuolee ennen Johanna?

6. Rikoksen määräytyminen (20 p.)

Miten rikos määräytyy Suomen lain mukaan, ja millä perusteilla rikoksesta voidaan jättää rankaisematta?

YH4 YO-kysymykset 2017S

5. Avio-oikeus (20 p.)

Mitä avio-oikeus tarkoittaa, ja mitä yhteiskunnallisia päämääriä avio-oikeus palvelee?

6. Kuluttajansuoja (20 p.)

Lahtisen perhe rakennutti kesäasunnolleen saunan. Työn otti hoitaakseen yritys, joka sopi Lahtisten kanssa rakennuksen, saunan kalusteiden ja rakennustyön kokonaishinnaksi 20 000 euroa sekä urakan kestoksi kaksi kuukautta. Asiasta sovittiin kirjallisesti. Töiden alettua huomattiin, että pihalla oli lisäksi tehtävä työkoneiden liikkumista varten järjestelyjä, ja niiden kustannukset yritys lupasi laskea myöhemmin tarkemmin. Sauna valmistui lopulta kuukauden myöhässä. Lahtiset saivat yritykseltä sovitun mukaisen laskun ja sen lisäksi vielä

YH4 YO-kysymykset 2017K

5. Riita-asian käsittely oikeudessa (20 p.)

Miten riita-asian oikeuskäsittely etenee?

6. Erilaiset yritysmuodot (20 p.) ??? YH2

Määrittele lyhyesti seuraavat yritysmuodot ja anna perusteltuja esimerkkejä kuhunkin yritysmuotoon soveltuvasta yritystoiminnasta.

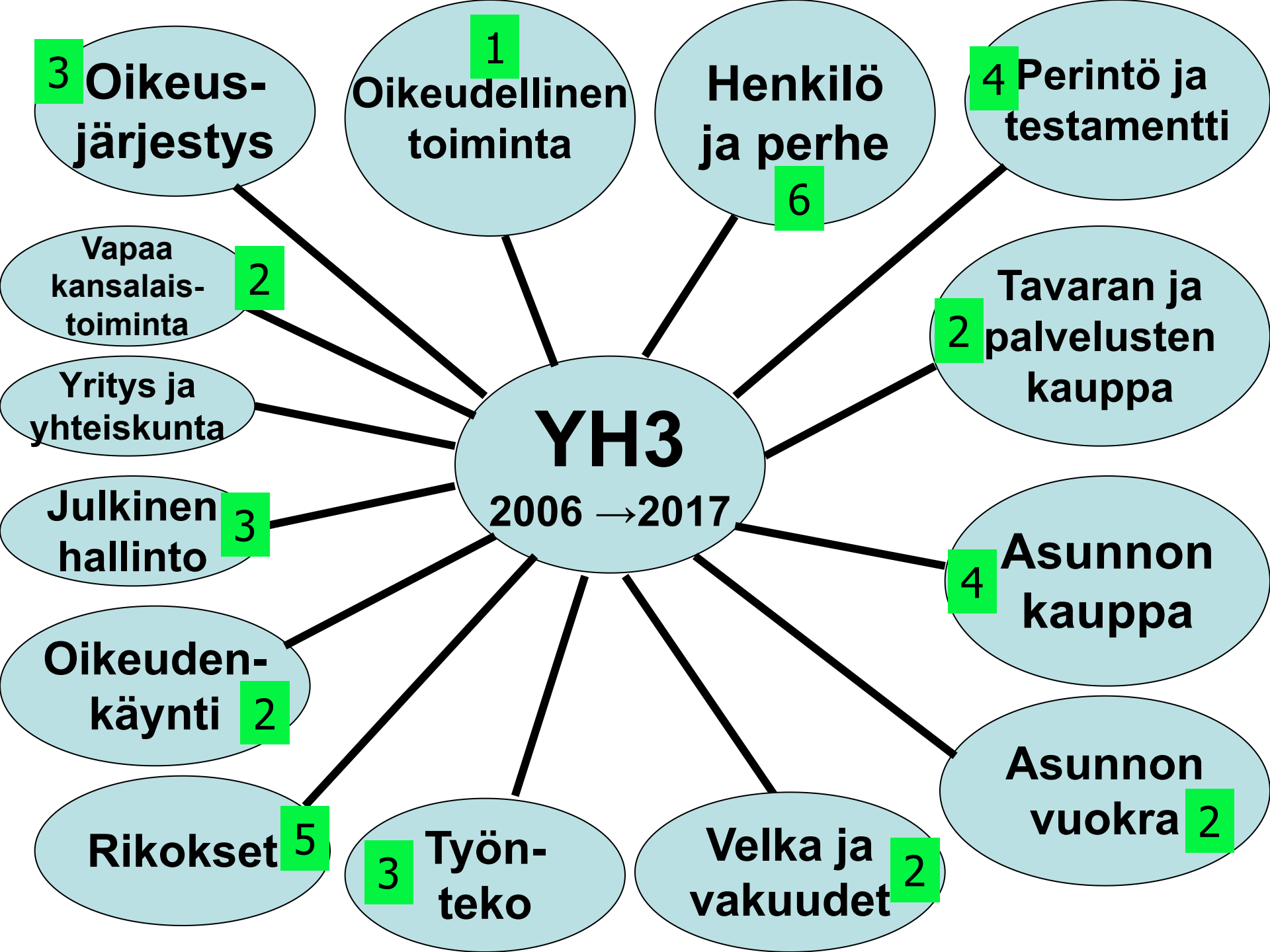
a.toiminimi (4 p.)

b.avoin yhtiö (4 p.)

c.kommandiittiyhtiö (4 p.)

d.osakeyhtiö (4 p.)

e.osuuskunta (4 p.)

YH3
2006 → 2017

3 Oikeusjärjestys

1 Oikeudellinen toiminta

Henkilö ja perhe **6**

4 Perintö ja testamentti

Vapaa kansalais-toiminta **2**

Yritys ja yhteiskunta

Julkinen hallinto **3**

Oikeudenkäynti **2**

Rikokset **5**

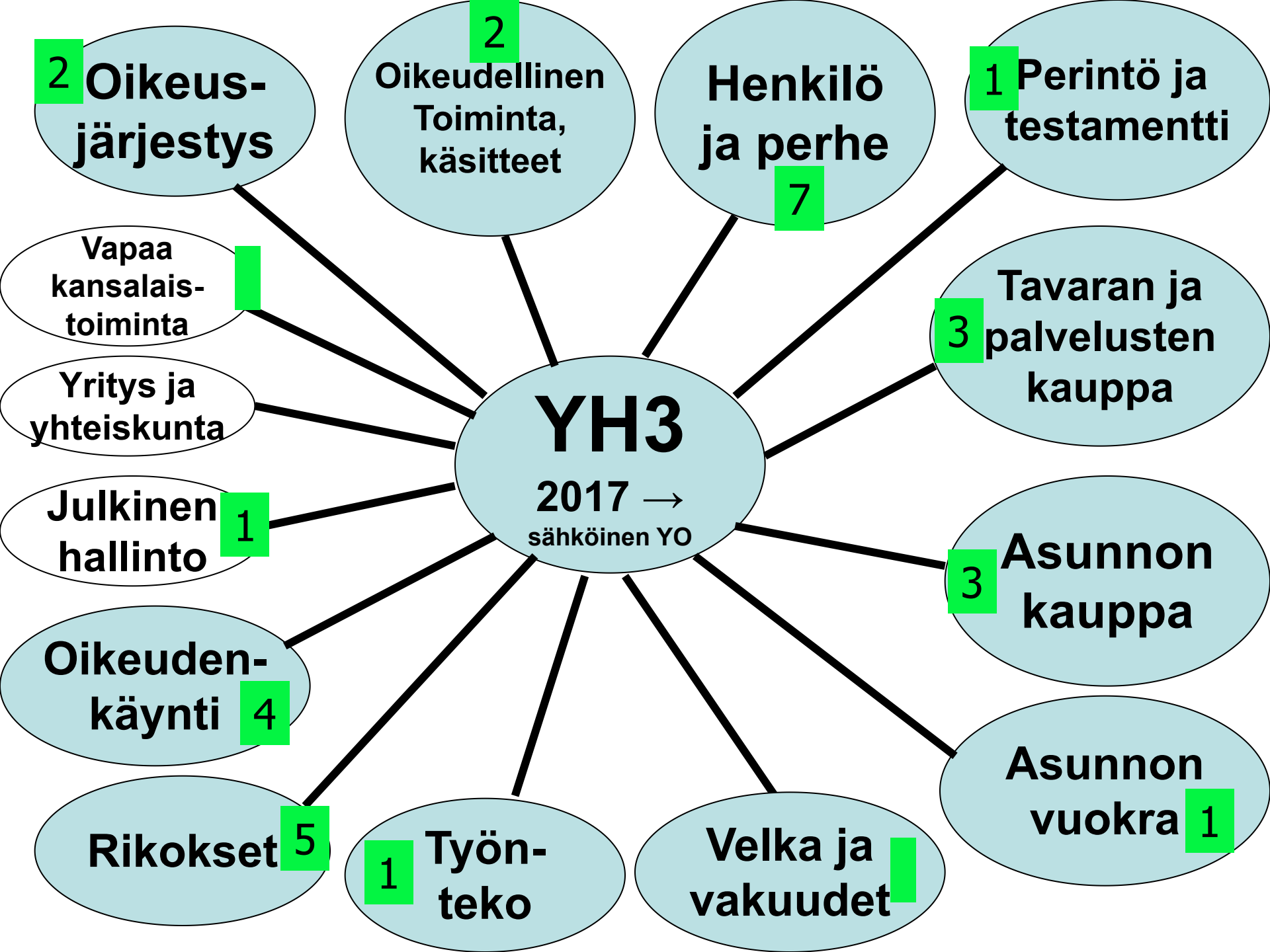
3 Työnteko

Velka ja vakuudet **2**

2 Tavaran ja palvelusten kauppa

4 Asunnon kauppa

Asunnon vuokra **2**

2 Oikeusjärjestys

2 Oikeudellinen Toiminta, käsitteet

Henkilö ja perhe **7**

1 Perintö ja testamentti

Vapaa kansalais-toiminta

Yritys ja yhteiskunta

Julkinen hallinto **1**

Oikeudenkäynti **4**

Rikokset **5**

1 Työnteko

Velka ja vakuudet

3 Tavaran ja palvelusten kauppa

3 Asunnon kauppa

Asunnon vuokra **1**

YH3

2017 →
sähköinen YO

Kysytään usein

- **Kuluttajansuoja**
- **Rikokset ja riitatapaukset**
- **Perintö**
- **Asuminen**
- **Avioliitto, avioero**
- **Oikeusistuimet**
- **Työ**

Ei ole kysytty vähään aikaan

Ei ole kysytty pitkään aikaan:

- Velka ja vakuudet**
- Vapaa kansalaistoiminta**
  - Yhdistystoiminta**
  - Jokamiehen oikeudet**
- Melko harvoin julkinen hallinto.**

YH3-kysymykset: tehtävät 5 ja 6

1. Perinteinen essee

- Otsikko → selitä pääpiirteittäin (+ pohdi jotakin)

2. Tapaustehtäviä

- Joku tai jotkut tekivät jotakin jonkinlaisissa olosuhteissa tai joillekin tapahtui jotakin
- Selitä miten asia pääpiirteittäin menee ja mitä on otettava huomioon.

Aiheet S2023

- **Kuluttajansuojalaki**
- **Avioero**
- **Rikoksen määräytymien**
- **Riita- ja rikosasiat**
- **Perinnönjako**

YH4-kysymykset S2023

- S2017/6: Kuluttajansuoja. Lahtisen perhe rakennutti kesäasunnolleen saunan...
- K2020/6: käytetyn auton kauppa
- K2018/6: rikoksen määräytyminen
- S2020/5: rikoksen määrittely
- K2019/6: myymälävarkaus
- S2019/6: riita- ja rikostapausten oikeuskäsittely
- S2022/6: sovittelu
- S2022/5: Tinan ja Tomin tulitikkuleikki
- K2023/6: avioero ja sen seuraukset
- S2017/5: avio-oikeus
- K2018/5: omaisuuden jako
- K2020/5: osakehuoneiston ja kiinteistön kauppa
- S2019/5: asunnon vuokraus
- K2019/5: yleinen oikeustaju
- S2020/6: huivin ja hunnun käyttö ja perusoikeudet
- K2021/6: Suomen lain määräykset etu- ja sukunimen valinnasta
- S2021/5: Suomen valtiosisäinen oikeusnormisto

S2017/6

**Kuluttajansuoja,
Lahtisten sauna**

S2017/6

Lahtisen perhe rakennutti kesäasunnolleen saunan. Työn otti hoitaakseen yritys, joka sopi Lahtisten kanssa rakennuksen, saunan kalusteiden ja rakennustyön kokonaishinnaksi 20 000 euroa sekä urakan kestoksi kaksi kuukautta. Asiasta sovittiin kirjallisesti.

Töiden alettua huomattiin, että pihalla oli lisäksi tehtävä työkoneiden liikkumista varten järjestelyjä, ja niiden kustannukset yritys lupasi laskea myöhemmin tarkemmin. Sauna valmistui lopulta kuukauden myöhässä.

Lahtiset saivat yritykseltä sovitun mukaisen laskun ja sen lisäksi vielä erillisen suurehkon laskun toiselta yritykseltä, joka oli tehnyt pihan muutostyöt saunaa urakoineen yrityksen tilauksesta.

6.1 Tarkastele Lahtisten saunanrakennusprojektia kuluttajansuojasäännösten kannalta. (10 p.)

6.2 Selosta, mitä lain suomia keinoja Lahtisilla on toimia oikeuksiensa puolesta. (10 p.)

Lahtisen perhe rakennutti kesäasunnolleen saunan. Työn otti hoitaakseen yritys, joka sopi Lahtisten kanssa rakennuksen, saunan kalusteiden ja rakennustyön kokonaishinnaksi 20 000 euroa sekä urakan kestoksi kaksi kuukautta. Asiasta sovittiin kirjallisesti.

Töiden alettua huomattiin, että pihalla oli lisäksi tehtävä työkoneiden liikkumista varten järjestelyjä, ja niiden kustannukset yritys lupasi laskea myöhemmin tarkemmin. Sauna valmistui lopulta kuukauden myöhässä.

Lahtiset saivat yritykseltä sovitun mukaisen laskun ja sen lisäksi vielä erillisen suurehkon laskun toiselta yritykseltä, joka oli tehnyt pihan muutostyöt saunaa urakoineen yrityksen tilauksesta.

S2017/6

Lahtisen perhe rakennutti kesäasunnolleen saunan. Työn otti hoitaakseen yritys, joka sopi Lahtisten kanssa rakennuksen, saunan kalusteiden ja rakennustyön kokonaishinnaksi 20 000 euroa sekä urakan kestoksi kaksi kuukautta. Asiasta sovittiin kirjallisesti.

Töiden alettua huomattiin, että pihalla oli lisäksi tehtävä työkoneiden liikkumista varten järjestelyjä, ja niiden kustannukset yritys lupasi laskea myöhemmin tarkemmin. Sauna valmistui lopulta kuukauden myöhässä.

Lahtiset saivat yritykseltä sovitun mukaisen laskun ja sen lisäksi vielä erillisen suurehkon laskun toiselta yritykseltä, joka oli tehnyt pihan muutostyöt saunaa urakoineen yrityksen tilauksesta.

S2017/6

1. Kuluttajasuojalain alainen kuluttajapalvelus.

–kyseessä on yksityishenkilö ja yritys

2. Kuukauden myöhässä!

3. Kokonaishinta 20 000€.

4. Lisätöiden vaikutus?

S2017/6

1. Kuluttajasuojalain alainen kuluttajapalvelus.

– kyseessä on yksityishenkilö ja yritys

2. Kuukauden myöhässä!

3. Kokonaishinta 20 000€ ylittyi.

4. Lisätöiden vaikutus?

– 15%: sääntö

S2017/6

1. Lahtisten tulisi tehdä reklamaatio/sopiminen

- sopimuksessa sopimussakko/maininta
- vaatia hyvitystä (hinnanalennus)
- Kokonaishinta = kokonaishinta, lisätöistä sovittava erikseen

2. Yhteys maistraatin kuluttajaneuvontaan

3. Yhteys kuluttajariitalautakuntaan

4. Lopulta riita-asiana käräjäoikeuteen

- voi määrätä elinkeinonharjoittajaa toimimaan lain mukaan

5. Muutos ylemmissä oikeusasteissa!

S2017/6

- Rakennusprojekti on kuluttajasuojalain alainen **kuluttajapalvelus**, koska kyseessä on yksityishenkilö ja yritys.
- Sauna valmistui **kuukauden myöhässä**.
- Urakan viivästymisestä aiheutuvat seuraukset, esim. jos sopimuksessa on mainittu **sopimus-sakosta** tai mahdollinen **hinnanalennus** urakkahinnasta.
- Lisätöiden vaikutus urakan kokonaishintaan. Kokonaishinnan tulisi kattaa kaikki työt.
- Lahtisten olisi pitänyt sopia **lisätöistä erikseen**.

S2017/6

- Lahtisten tulisi tehdä **reklamaatio** eli vaatia hyvitystä.
- Jos elinkeinonharjoittaja ei suostu hinnanalennukseen, Lahtiset voivat olla yhteydessä **maistraatin kuluttajaneuvontaan** ja edelleen **kuluttajariitalautakuntaan**.
- Lopulta asian voi viedä **riita-asiana käräjäoikeuteen**, joka voi vasta määrätä elinkeinonharjoittajaa toimimaan lain mukaan
- Käräjäoikeuden päätökseen voi hakea muutosta ylemmissä oikeusasteissa.

K2020/6

Käytetyn auton kauppa

Stina osti käytettyjä autoja myyvältä Laatu Kiesit Oy:ltä kaksi käytettyä henkilöautoa. Ensimmäisen hän osti yksityishenkilönä omaan käyttöönsä ja toisen omistamansa kuriiripalveluyrityksen nimissä käytettäväksi pakettien kuljettamiseen kaupungissa. Lyhyen ajan kuluttua molemmissa autoissa ilmeni vikoja. Stina alkoi epäillä, että niiden kilometrimittareita oli peukaloitu ja autoilla oli todellisuudessa ajettu enemmän kuin myyjä oli kauppaa tehtäessä ilmoittanut.

Mitä mahdollisuuksia Stinalla on saada hyvitystä kärsimästään vahingosta, ja mitä oikeudellisia seikkoja asiaa käsiteltäessä otetaan huomioon?

K2020/6: Käytetyn auton kauppa

- Kuluttajansuojalakia voidaan soveltaa ainoastaan siihen kauppaan, jossa Stina osti auton Laatu Kiesit Oy:ltä yksityishenkilönä.
- Yksityiseen käyttöön ostamastaan autosta Stina voi tehdä reklamaation Laatu Kiesit Oy:lle. Se kannattaa tehdä kirjallisesti. Stina voi neuvotella myyjän kanssa:
  - auton korjauksesta
  - kauppahinnan alentamisesta
  - kaupan purkamisesta
- Kun auto on ostettu yrityksen nimissä ja sen käyttöön, kauppaan sovelletaan tavanomaista sopimusoikeutta ja mahdolliset sopimusrikkomukset käsitellään käräjäoikeudessa.

K2020/6: Käytetyn auton kauppa

- **Ellei myyjä ole halukas neuvottelemaan, voi Stina:**
  - 1. ottaa yhteyttä kuluttajaneuvontaan, josta saa maksutonta opastusta ja sovitteluapua riitatilanteessa.**
  - 2. Ellei sovintoa kuluttajaneuvonnankaan avulla synny, voi Stina viedä asian kuluttajariitalautakuntaan.**
  - 3. Kuluttajariitalautakunta antaa valituksesta ratkaisunsa, joka on kuitenkin ainoastaan suositus eikä siten ole juridisesti sitova.**
  - 4. Jos kuluttajariita-lautakunnan päätös ei johda sopuun, voi Stina viimeisenä keinona viedä asian käräjäoikeuteen, jonka päätöksestä kumpikin osapuoli voi valittaa hovioikeuteen.**
- **!**

K2020/6: Käytetyn auton kauppa

- **Laatu Kiesit Oy:n mahdollinen rikosoikeudellinen vastuu mittareiden peukaloinnista on otettava huomioon.**
- **Auton mittariston käsittely täyttää petoksen tunnusmerkit!**
- **Ei tarvitse enempää tästä asiasta.**

Kuluttajan oikeussuojakeinot

- 1. Neuvottelu myyjän kanssa.**
  - 2. Maistraatin kuluttajaoikeusneuvojan palvelut.**
  - 3. Valitus kuluttajariitalautakuntaan, (josta suositusratkaisu, ei täytäntöönpanokelpoinen).**
    - Kuluttaja-asiamiehen toimesta tehtävä ryhmävalitus kuluttajariitalautakuntaan.**
  - 4. Kanne riita-asiana kärjäoikeudessa, jossa kuluttaja on kantajana ja elinkeinonharjoittaja vastaajana. Tuomioistuimen päätös on täytäntöönpanokelpoinen.**
    - Kuluttaja-asiamiehen toimesta nostettava ryhmäkanne kärjäoikeudessa.**
- **Muutos ylemmissä oikeusasteissa.**

Kuluttajan oikeussuojatiet

①

Myyjä tai palvelun suorittaja

neuvottelu – sopimus
– ”maksaa” oman vaivan

②

Kuluttajaneuvonta tai muu neuvontapalvelu

(esimerkiksi vakuutus- ja rahoitusneuvonta)
neuvoja, neuvotteluapua
– maksuton

maistraatti

→ ryhmävalitus

③

Kuluttajariitalautakunta tai muu ratkaisulautakunta

(esimerkiksi vakuutuslautakunta) ratkaisusuositus
– maksuton

④

Käräjäoikeus (sekä mahdolliset valitusasteet)

täytäntöönpanokelpoinen tuomio
– kuluriski omista ja vastapuolen kuluista

→ ryhmäkanne

Kuluttaja-asiamies

Tuote on virheellinen:

- Ⓜ kun se ei ominaisuuksiltaan (laatu, määrä, pakkaus) vastaa sitä mistä on sovittu
- Ⓜ kun se ei vastaa markkinointitietoja
- Ⓜ kun se ei sovellu käyttötarkoitukseensa
- Ⓜ kun se ei vastaa kestävyydeltään perusteltuja odotuksia
- Ⓜ kun tarpeelliset käyttö-, kokoamis- tai hoito-ohjeet puuttuvat

Kuluttajan mahdollisuudet ja vastuu

Myyjä

Kuluttaja

Tavarahan luovutus → Tarkastus, maksu

1. Viivästymisen → Maksusta pidättäminen, kohtuullinen lisäaika

Olennainen viivästymisen → Kaupan purku, oikeus vahingonkorvaukseen

2. Virhe: takuu → 6 kk:n sääntö!!!

•myyjän vastuu virheestä voi jatkua

→ Virheilmoitus, 2kk (reklamaatio)

→ maksusta pidättäminen

Virheen oikaisu ←

Vaihto samanlaiseen →

Hinnan alennus

Kaupan purku, olennainen virhe

Yleensä välittömät vahingot

S2020/5 Rikoksen määrittely

Pohdi esimerkkien avulla, milloin teko on rikos ja milloin rikos voidaan jättää rankaisematta.

K2018/6

Rikoksen määräytyminen

Miten rikos määräytyy Suomen lain mukaan, ja millä perusteilla rikoksesta voidaan jättää rankaisematta?

S2020/5 ja K2018/6: Rikos

- 1. Rikos on rikoslaiissa rangaistavaksi säädetty teko.**
- 2. Rikoksen tunnusmerkistö on kirjoitettu rikoslakiin.**
  - Vain sellaisesta teosta voi saada rangaistuksen, joka oli tekohetkellä säädetty rangaistavaksi!**
- Teon pitää olla joko tahallinen tai tuottamuksella (huolimattomuus) aiheutettu.**

S2020/5 ja K2018/6: Rikos

- **Syyntakeeton ihminen ei ymmärrä tekojensa seurauksia eikä häntä siksi voida niistä tuomita. Tuomioistuin selvittää syyntakeettomuuden mielentilatutkimuksella.**
- **Rikoksesta ei rangaista**
  - alle 15-vuotiaita
  - syyntakeettomia ihmisiä, esimerkiksi mielisairaita.
  - jos on joutunut suojelemaan itseään
  - rikos vanhentunut

S2020/5 ja K2018/6: Rikos

- **Oikeuttamisperusteita:**
  1. **Hätävarjelu** oikeuttaa tarpeellisen väkivallan käyttämisen hyökkäyksen torjumiseksi (huom! hätävarjelun liioittelu)
  2. **Pakkotilanteessa** teko voi olla välttämätön jonkin tärkeämmän asian suojelemiseksi
- **Syyttäjä voi tehdä syyttämättäjättämispäätöksen tai tuomioistuin jättää tuomitsematta, jos teko voidaan sovittaa tai se on vähäinen tai lopputulos olisi kohtuuton.**

S2020/5 ja K2018/6: Rikos

YTL:

- Hyvässä vastauksessa rikos on kuvattu teoksi, joka laissa määritellään rangaistavaksi. Vastauksessa voidaan tuoda esiin eri rikosten tunnusmerkistöä. On kuitenkin seikkoja, jotka vaikuttavat rangaistuksen määräämiseen, kuten hätävarjelutilanteet tai henkilön syyntakeettomuuteen liittyvät seikat.**
- Kiitettävässä vastauksessa voidaan käsitellä syyntakeettomuuteen tarkemmin vaikuttavia tekijöitä, kuten ikää ja vajaavaltaisuutta. Vastauksen piiriin kuuluvat myös rikoksen vanheneminen ja syyttäjän harkintaoikeus.**

Rikoksen käsite:

1. **Teko tai laiminlyönti** (esim. ilmoittamatta jättäminen)
  - yllytys ja kumppanuus
  - avunanto tai edistäminen
  - myös yritys ja osallisuus } → **lievempi rangaistus**
  - **suunnittelu/valmistelu** (2014→, max. 4v. vankeutta)

2. Yleiset edellytykset;

- **laissa säädetty rangaistus – laillisuus**
- **15 v. kypsä ja terve – syyntakeinen** (alentunut?)
- **tahallinen tai tuottamuksellinen – syyksiluettavuus** → **Ei tapaturmat!**

→ **Täyttää tunnusmerkistön!**

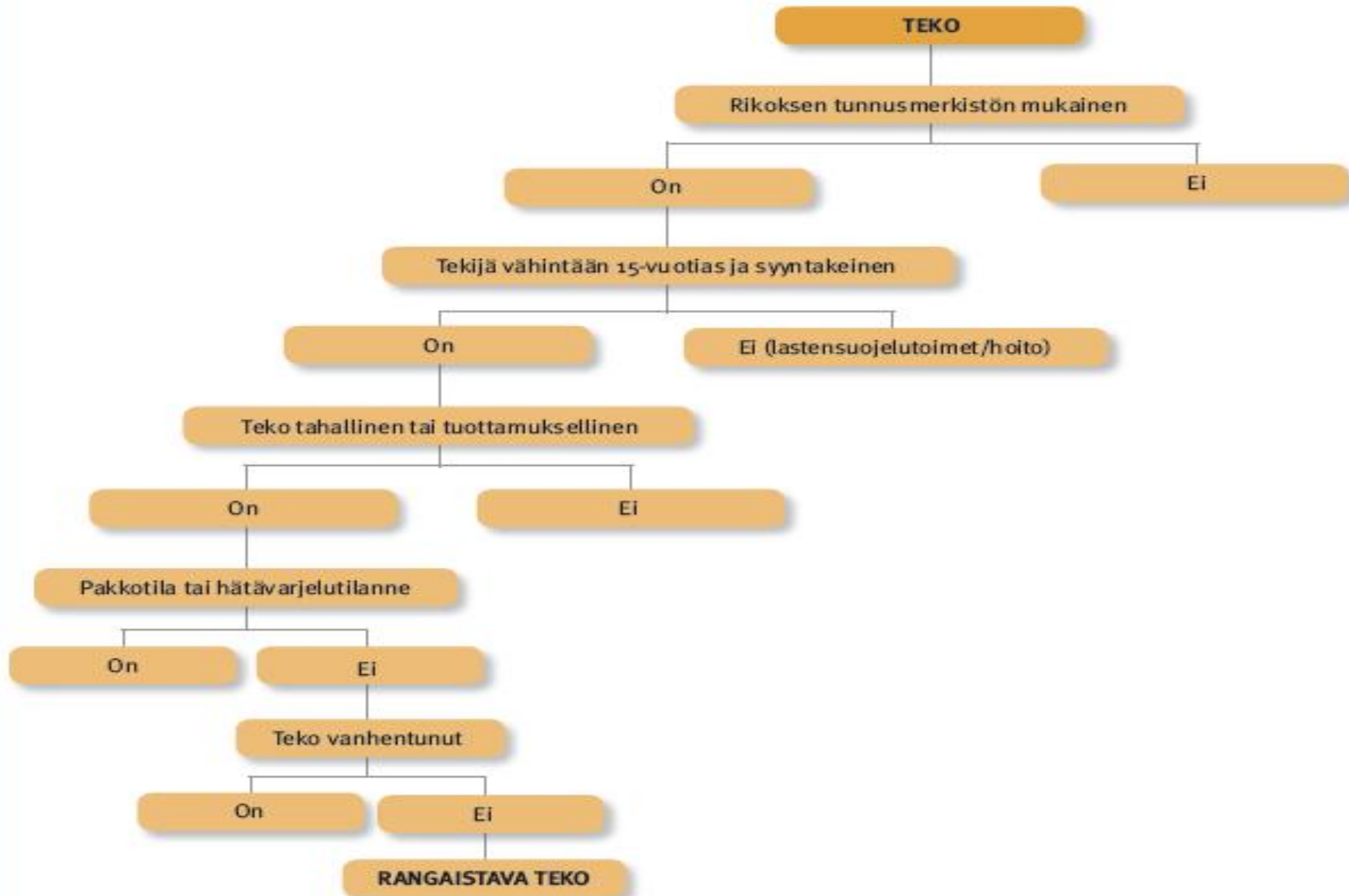
Rikoksen käsite:

- Tietyillä perusteilla rangaistus voidaan jättää tuomitsematta, vaikka rikos luetaankin syytetyn syyksi.

3.Ei tuomita:

- **hätävarjelu** ↔ hätävarjelun liioittelu
- **pakkotila**
- **vanhentunut**

Milloin teosta seuraa rangaistus?

Ei välttämättä rangaista, jos;

- rikosta pidetään vähäisenä

- alle 18-v. ja johtunut

ymmärtämättömyydestä tai

harkitsemattomuudesta

- anteeksiannettavaan tekoon

rinnastettava

- rangaistus olisi kohtuuton tai

tarkoitukseton

- ei olennaista vaikutusta kokonais-

rangaistuksen määrään

Tapaustehtävät!

Arvioi asiaa oikeudelliselta kannalta:

Rikostapauksissa mieti ensin:

- **Kuka on tehnyt ja mitä!**
- **Mitä lakia rikottu?**
- **Mitkä seikat voivat vaikuttaa asiaan** (ikä, olosuhteet...)
- **Mitä seuraamuksia voi olla?**
→ **Kannattaa käydä henkilöittäin läpi!**

Vastaus voidaan jakaa kolmeen osaan;

- 1. Tekojen rikosoikeudellinen määrittely**
- 2. Tekijöiden rikosoikeudellinen määrittely**
- 3. Rikoksentehtävien rankaisu ym. seuraamukset**

K2019/6 myymälävarkaus

14-vuotias Aleks, hänen kaverinsa 18-vuotias Toni sekä tämän 16-vuotias tyttöystävä Emma ovat marketissa alkoholijuomien osastolla. Tonilla on "jano", ja hän käskee Aleksia työntämään 12 oluttölkin "mäyräkoirapakkauksen" mukanaan olevaan kassiin ja kävelemään kassan ohitse maksamatta.

Kun Aleks kieltäytyy, Tonin tyttöystävä Emma ilkkuu Aleksille, että tämä on pelkuri, ja vaatii tekemään, kuten Toni käskee. Lopulta Aleks suostuu, mutta myymäläetsivä ottaa koko kolmikon kiinni heti kassan jälkeen.

Kiinniottotilanteessa Aleks pudottaa kassinsa lattialle ja osa tölkeistä vahingoittuu. Myös myymäläetsivän silmälasit rikkoutuvat tilanteessa. Arvioi nuorten toimintaa oikeudelliselta kannalta.

K2019/6 myymälävarkaus

1. Kuka teki ja mitä teki?
2. Huomioitava tekijöiden ikä ja rikosoikeudellinen vastuu!
3. Mahdollinen syyte (ja seuraamus)
  - **Teko on myymälävarkaus (näpistys, koska varastetun tavarahan arvo jää alhaiseksi), josta rangaistuksena on todennäköisesti sakkoa.**
  - **Lisäksi mahdollisesti pahoinpitelysyyte, koska myymäläetsivän silmälasit rikkoutuvat.**

K2019/6 myymälävarkaus

- Alekski on alle 15-vuotiaana syyntakeeton.
- Syyllisyyden arviointi: Alekski tekee näpistuksen, muttei ole rikosoikeudellisessa vastuussa.
  - Vahingonkorvausvastuu (oluttölkit).
  - Lastensuojelutoimenpiteet (ilmoitus).

K2019/6 myymälävarkaus

- Emma ja Toni ovat yllyttäjiä, jotka tuomitaan myös näpistyksestä.
- Emma on nuori rikoksentekijä, Toni on täysi-ikäinen.

K2019/6 myymälävarkaus

- **Myymäläetsivän silmälasien korvauksesta vastaa rikkoutumisen aiheuttanut henkilö, jonka on korvattava silmälasien korjauskustannukset tai uudet lasit, jos niitä ei voi korjata.**
- **Korvausvastuu voi olla myös yhteisvastuullinen.**
- **Myymäläetsivällä on kiinniotto-oikeus.**
- **Kiinniottot tulee luovuttaa poliisille, joka kirjoittanee näpistyksestä sakon.**

S2019/6

Riita- ja rikostapausten oikeuskäsittely (20 p.)

- Miten riita- ja rikostapausten oikeuskäsittelyt eroavat toisistaan?

Oikeusprosessi: Vertaile, miten rikos- ja riita-asian oikeudenkäyntikäsitteily eroavat toisistaan (tarkoitus, alku, osalliset)?

➔ **Prosessin tarkoitus:**

- **Riita-asiassa prosessin tarkoituksena on selvittää, onko kantajan kanne aiheellinen ja voidaanko se näyttää toteen.**
- **Rikosprosessin tarkoituksena on selvittää, onko todella tapahtunut rikos sekä määrittää rikokseen syylliseksi osoitetulle lainmukainen rangaistus.**

→ Prosessin käynnistämistapa:

- Riita-asiassa prosessi käynnistyy kantajan kanteesta eli vaatimuksesta, jossa kantaja (luonnollinen tai oikeushenkilö) esittää vaatimuksensa eli kanteen.
  - Jos kantajan kanne osoitetaan oikeaksi, prosessin tarkoituksena on saavuttaa täytäntöönpanokelpoinen tuomio, jotta kantaja ”saisi oikeutta”.
- Rikosasiassa se käynnistyy syyttäjän esittämästä syytteestä, jota on edeltänyt poliisitutkinta. Se on viranomaistoimintaa.

→ **Prosessin osalliset ja heidän roolinsa;**

- **Riita-asiassa osallisia ovat kantaja ja vastaaja sekä oikeuden puolesta käräjätuomari.**
- **Rikosasiassa osallisia ovat syyttäjä ja syytetty. Juttua ratkaisee käräjätuomari yksin tai yhdessä lautamiesten kanssa.**

(jatkuu)

→ **Prosessin osalliset ja heidän roolinsa**;

- **Riita-asiassa kantaja esittää vaatimuksen, johon vastaaja vastaa tai voi myös olla vastaamatta.**
- **Rikosasiassa syyttäjä esittää syytteen, joka kohdistuu syytettyyn.**

(jatkuu)

→ Sitä, missä määrin osapuolet voivat sopia;

- Riita-asiassa sopimus on yleensä sallittu.
- Rikosasiassa ei ole enää oikeudenkäynnin aikana mahdollisuutta sopimiseen.
  - lievät rikokset

Rikos- ja riita-asioiden erot

Riita-asia	Rikosasia
Käsittelyyn oikeuskelpoisen aloitteesta = haastehakemus/kanne	Valtio vaatii rangaistusta (virallinen syyttäjä)
Haaste postin (s-posti) kautta tai haastemiehen välityksellä (käräjäoikeuden kanslia)	Syyttäjä toimittaa haasteen.
Oikeuspaikka haastajan kotipaikkakunnalla	Oikeuspaikka rikoksen tekopaikkakunnalla
Kantaja - vastaaja Todisteet Käsiteltävät asiat oltava jo haasteessa	Syyttäjällä näyttövelvollisuus - Todisteet/todistajat
Valmistelu Pääkäsittely Käräjäoikeuden päätös	- Poliisin esitutkinta - Syyttäjän valmistelu - Pääkäsittely - Käräjäoikeuden päätös
Mahdollisuus sopimiseen (yritetään loppuun asti)	Yleensä ei mahdollisuutta sopimiseen -lievät rikokset

Itse pääkäsittelyssä ei ole suuriakaan eroja!

S2019/6

Riita-asian ja rikosasian käsitteiden ero.:

- Riita-asiaa käsitellään kanteen pohjalta. Se, joka haastaa toisen oikeuteen vastaamaan, on kantaja, ja haastettu henkilö on vastaaja.
- Riita-asiassa kantaja jättää käräjäoikeuteen haastehakemuksen, jonka oikeus hyväksyy tai hylkää. Vastaaja vastaa tai voi jättää vastaamatta.
- Rikosasiassa kyse on syytteestä. Rikosasian oikeuskäsittelyn pohjana on poliisin tekemä esitutkinta ja syyttäjän syyteharkinta sekä päätös joko syytteen nostamisesta tai syyttämättä jättämisestä.
- Riita-asioissa sovittelu on aina mahdollinen, rikosasioissa lievissä rikoksissa.
- Oikeudenkäynnissä ei ole suurta eroa.

S2019/6

Kiitävässä tarkemmin:

- Riitaprosessi käräjäoikeudessa jaetaan kirjalliseen valmisteluun, suulliseen valmisteluun ja pääkäsittelyyn.
- Riita-asiassa sovitteluratkaisu voidaan saada aikaan käsittelyn missä vaiheessa tahansa. Riita-asioiden käsittely voidaan hoitaa myös tuomioistuinten ulkopuolisessa sovittelussa.
- Rikosasiassa kantajana on tavallisesti yleinen syyttäjä ja rikoksen uhria kutsutaan asianomistajaksi. Vain rikosasioissa voidaan käyttää lautamiehiä.
- Käräjäoikeuden päätökseen tyytymätön voi valittaa tuomiosta hovioikeuteen ja hovioikeuden tuomioon tyytymätön voi hakea valituslupaa korkeimmalta oikeudelta. Jos valituslupa myönnetään, korkein oikeus käsittelee asian, ja sen tuomio on lopullinen.
- Rikosasioiden sovittelu voi johtaa siihen, että oikeudenkäyntiä ei pidetä.

YH4-kysymykset S2023

- **K2023/6: avioero ja sen seuraukset**
- **S2017/5: avio-oikeus**
- **K2018/5: omaisuuden jako**

- **K2020/5: osakehuoneiston ja kiinteistön kauppa**
- **S2019/5: asunnon vuokraus**

- **K2019/5: yleinen oikeustaju**
- **S2020/6: huivin ja hunnun käyttö ja perusoikeudet**
- **K2021/6: Suomen lain määräykset etu- ja sukunimen valinnasta**
- **S2021/5: Suomen valtiosisäinen oikeusnormisto**

K2023/6: avioero ja sen seuraukset

Miten avioeroprosessi etenee, ja mitä taloudellisia seurauksia avioerolla on?

K2023/6: avioero ja sen seuraukset

- Avioliitossa elävillä puolisoilla on mahdollisuus hakea avioeroa eikä avioerolle tarvitse ilmoittaa syytä.
- Kirjallisen hakemuksen voivat tehdä puoliset yhdessä tai toinen puoliso yksin.
- Avioeroprosessi on kaksivaiheinen.
- Avioerohakemuksesta alkaa kuuden kuukauden mittainen harkinta-aika.
- Harkinta-ajan jälkeen puolisoiden tai vain toisen heistä tulee uusia avioerohakemus vuoden sisällä ensimmäisen hakemuksen tekemisestä.
- Ellei näin tapahdu, avioero raukeaa ja avioliitto jää voimaan.
- Jos hakemus uusitaan asianmukaisesti, käräjäoikeus tuomitsee puoliset avioeroon
- Avioliittolain mukaan harkinta-aikaa ei tarvita, jos puoliset ovat asuneet erillään vähintään kaksi vuotta.

Avioero

- Ei vaadita perustetta, haetaan yksin/yhdessä.

Menettelytapa:

1. Erohakemus käräjäoikeuden kansliaan

- mukaan sopimus lasten huollosta, elatusmaksut, tapaamisoikeus
- omaisuuden ositus

2. a) Puolen vuoden harkinta-aika alkaa

- uusi hakemus 12 kk:n kuluessa
- ero tulee voimaan

2. b) 2 v. asumuserossa → ero voimaan heti

Avopuolisoiden ero

- Avoerossa **ei ole muodollisuuksia**
- Avoerossa ei ole ositusta, vallintarajoituksia eikä tasinkoa → omaisuuden erottelu
- Molempien nimissä oleva omaisuus jaetaan, muu omaisuus nimiperiaatteen mukaan
- Pitkän avoliiton jälkeen mahdollisuus korvaukseen....

K2023/6: avioero ja sen seuraukset

- Avioeron tultua voimaan suoritetaan puolisojen omaisuuden ositus.
- Osituksessa pääsääntöisesti puolisojen omaisuus lasketaan yhteen ja siitä vähennetään heidän yhteenlasketut velkansa.
- Kumpikin puoliso on avio-oikeuden mukaan oikeutettu puoleen jäljelle jäävästä omaisuudesta.
- Tasingon maksaminen käsiteltävä täsmällisesti.
- Avio-oikeutta voidaan rajoittaa avioehdolla, jonka laatimista ja vaihtoehtoisia sisältöjä kuvaillaan.
- Omaisuuden jakoa voidaan myös käräjäoikeuden päätöksellä sovittaa.
- Vastauksessa voidaan pohtia myös lasten elatusvelvollisuutta.

Avio-oikeus YO2017S – mikä?

- Aviopuolisoiden oikeus toistensa omaisuuteen tietyin ehdoin.
- Alkaa vihkimisestä (tai parisuhteen rekisteröinnistä).
- Tulee voimaan
  - a) avioeron yhteydessä
  - b) puolison kuollessa→ omaisuuden ositus.
- Avio-oikeuden alainen omaisuus tasataan
- Avioliiton aikana hoitovelvollisuus!

Avio-oikeus Y02017S – miksi?

- **tasaa puolisoitten taloudellisia suhteita** avioeron sattuessa
- **turvaa lesken asemaa** puolison kuollessa
- **turvataan varattomamman puolison asemaa**
- **ei koske testamenttia tai lahjaa**, jonka luovuttaja on määrännyt, että puolisoilla ei ole siihen avio-oikeutta

Aviopuolisoiden omaisuus – miten?

- **Omaisuuuden erillisuus:**
  - Avioliiton aikana henkilökohtainen omaisuus on omaa
    - **Nimiperiaate = omaisuus on sen, kenen nimiin on hankittu**
- **Molempien nimiin hankittu omaisuus on yhteistä**

Aviopuolisoiden omaisuus – miten?

• Vallintarajoitus!

- rajoittaa aviopuolisoiden oikeutta määrätä omasta omaisuudestaan
- perheen yhteistä kotia/irtaimistoa ei voi luovuttaa ilman puolison lupaa
- ei myöskään työssä tarvittavia välineitä
  - ei koske esim. loma-asunnon myyntiä
- Avoliitossa ei ole vallintarajoitusta!
- Isot hankinnat kannattaa hankkia molempien nimiin!
  - Jos toinen vastaa perheen juoksevista asioista ja toinen hankkii nimiinsä omaisuutta....

YO K2006 Lauri ja Lotta

5. Lotan ja Laurin avioliitto on joutunut vaikeuksiin Laurin epäsäännöllisen ja tuhlailevan elämän vuoksi. Maksaakseen velkojaan Lauri myi omistamansa moottoripyörän ja tietokoneen, jota Lotta oli käyttänyt ansiotyössään. Rahat hupenivat ja velat lisääntyivät. Tupalassa tilanteessa Lauri päätti myydä nimissään olevan perheen kesämökin. Kun Laurin elämäntavassa ei tapahtunut muutosta, oli vuoden kuluttua edessä uusi operaatio. Lauri tarjosi Lotan tietämättä ystävälleen Yrjölle edullisella hinnalla omistamansa ja nimissään olevan perheen asunnon hallintaan oikeuttavat asunto-osakkeet. Lotta puolestaan oli joutunut ottamaan useaan kertaan pankista lyhytaikaista luottoa maksaakseen perheen ruoka- ja vaatelaskuja. Selvitä Laurin kauppojen laillisuus ja puolisoitten vastuu toistensa veloista.

Kevät 2006, tehtävä 15. (AL 39 §/Si 201)

- **Mitä Lauri voi tehdä ja mitä ei voi?**
- **Mitkä ovat Lotan oikeudet?**

Pedanet!

Kevät 2006, tehtävä 15. (AL 39 §/Si 201)

Avioliitossa omaisuuden erillisuus, velkojen erillisuus, nimiperiaate, vallintarajoitukset

1. Lauri voi myydä omistamansa moottoripyörän ja kesämökin.

2. Tietokonetta Lauri ei voi myydä, koska se on Lotan työväline. Lotta saa käyttää.

–Lotta olisi voinut estää sen reagoimalla heti (kanne)

–kaupasta kulunut yli vuosi → muuttunut lailliseksi

3. Asunto-osake on perheen yhteinen asunto, sen myymiseen tarvitaan Lotan suostumus.

–3 kk:n sääntö → Lotta voi estää kaupan 3 kk sisällä tai oikeustoimi muuttuu lailliseksi!

4. Pankkilaina on aina henkilökohtainen, joten Lotta vastaa yksin ottamastaan pankkilainasta.

Aviopuolisoiden velat

Velka on sen, jonka nimiin se on otettu.

Paitsi:

Elatusvelkavastuu!!!

- **Velka, joka on otettu perheen elatukseen.**
  - koskee laskuja, tilivelkoja jne.
- **Ei koske rahalainaa!**
- **Isot velat, esim. asuntovelka, kannattaa ottaa molempien nimiin**

Avio-oikeus YO2017S – miten?

- **voidaan kumota laatimalla AVIOEHTO:**
  - Ei yksipuolisella tahdonilmauksella vaan **puolisoiden yhteinen ymmärrys**
  - **voi olla täydellinen/osittainen tai**
  - **molemminpuolinen/yksipuolinen**
- = avio-oikeus voidaan poistaa kokonaan tai osittain, koskee koko omaisuutta tai osaa siitä
- = voi koskea vain toista osapuolta ja voidaan rajata vain avioerotilanteeseen
- **Voidaan kohtuullistaa** (avioliiton kesto, osallistuminen talouteen...)

Avioehdon tiukat muoto- määräykset:

- **Kirjallinen**
- **Päiväykset**
- **Molempien allekirjoitukset**
- **Kaksi esteetöntä todistajaa**
- **Rekisteröitävä DVV:ssä**
- **Lisäksi luettelot omaisuudesta.**

Avio-oikeutta ei ole, jos...

- 1. Avioehtosopimus** → omaisuuden erottelu
- 2. Lahjakirjan tai testamentin määräys**
- 3. Omaisuus saatu puolison kuoltua**
- 4. Omaisuus saatu avioeron vireille tulon jälkeen**

Avio-oikeus päättyy (avioero/kuolema)

Avioero-hakemus: harkinta-aika tai asumusero 2v.

Avio-oikeus:

- **Nimiperiaate**
- **Omaisuuuden ositus**
- **Yhteinen omaisuus tasataan**
- **Yhteiset velat vähennetään**
- **Tasinko "köyhemmälle"**
- **Vallintarajoitus**
- **Elatusvelkavastuu**

Avoliitto tai avioehtosopimus:

- **Omaisuuuden erottelu**
- **Avioehto voi olla myös osittainen**
- **5 v. yhdessä tai yhteinen lapsi = avioliitto**

Ositus avioerossa

- Puolisoilla on *avio-oikeus* toistensa omaisuuteen
- **Osituksessa enemmän omistava maksaa tasinkoa vähemmän omistavalle puolisolle**
  - Kiinteän omaisuuden (asunto, kesämökki, auto jne.) jakamisesta puoliset sopivat keskenään
- **Tasingon saa aina maksaa rahana.**
- **Huom! osituksen sovittelu = kohtuullistaminen**
  - jos toinen saisi perusteettomasti taloudellista etua
  - esim. kotiäidin suojele

Omaisuuuden ositus kuollessa

- **Leski ei maksa tasinkoa!**
→ tasinkoprivilegi = leskellä on oikeus saada tasinkoa!

Omaisuuuden ositus avioerossa*

a) Sopimusosituksessa osapuolet päättävät keskenään, miten omaisuus jaetaan.

b) Toimitusosituksessa jaon tekee pesänjakaja, jonka tuomioistuin on määrännyt.

»osituskirja

K2018/5

Omaisuuuden jako

Mikko ja Johanna elävät avioliitossa, ja heillä on kaksi täysi-ikäistä lasta. Mikolla on lisäksi yksi lapsi aiemmasta avioliitosta. **Mikon omaisuuden arvo on 100 000 euroa ja Johannan omaisuuden arvo 10 000 euroa.** Aviopari asuu vuokra-asunnossa, eikä kummallakaan ole velkaa. Mikolla ja Johannalla ei myöskään ole avioehtosopimusta, mutta he ovat tehneet keskenään testamentin, jonka mukaan he perivät toisensa, jos puoliso kuolee.

Miten omaisuus jaetaan, ja minkälaisia oikeudellisia seikkoja jaossa täytyy ottaa huomioon, jos Mikko kuolee ennen Johannaa?

→Mitä vaihtoehtoja?

K2018/5 Omaisuuden jako

- **Omaisuuden ositus kun:**
  1. **kuolema**
  2. **ero**
- **Yhteiset varat ja velat jaetaan puoliksi, summaan lisätään omat varat ja velat.**
- **Näin saadut säästöt lasketaan yhteen ja jaetaan kahdella, jolloin saadaan selville avio-oikeuden arvo.**
  - **avioehto**

K2018/5 Omaisuuden jako

- Mikon kuolinpesä maksaa Johannalle tasinkoa 45 000 euroa, minkä jälkeen kuolinpesän omaisuuden säästö on 55 000 euroa. **AVIO-OIKEUS!**
- Vapaaosa, josta Mikko voi määrätä testamentilla, on puolet hänen omaisuudestaan ($55\ 000:2=27\ 500$).
- Johanna perii Mikon vain, koska puolisoilla on keskinäinen testamentti. Johanna ei perisi Mikkoa ilman keskinäistä testamenttia, koska Mikolla on rintaperillisiä. Voi saada siis koko 110 000€.
  - Avio-oikeus 55 000€
  - Testamentilla 55 000€
- Testamentti ei saa loukata lakiosaa. Lapset voivat vaatia lakiosaansa, mikä on puolet siitä perinnöstä, jonka he ilman testamenttia saisivat (yhteensä kaikille kolmelle 27 500€ eli 9166,67€/lapsi).

K2018/5 Omaisuuden jako

- Mikon lapset voivat vaatia lakiosaansa.
  - Elleivät he vaadi lakiosaansa, koko omaisuus menee leskelle (Johanna).
  - Jokaisen lapsen tulee vaatia omaa lakiosaansa.
- Tällöin Johanna perii Mikon omaisuudesta vain sen osuuden, joka ylittää lakiosan arvon
  - $55\,000\text{€} + 27\,500\text{€} = 82\,500\text{€}$
- Perinnöstä voi myös kieltäytyä.
- Jos varakkaampi jää eloon, ei tarvitse maksaa tasinkoa.

K2018/5 Omaisuuden jako

- Kun avioliitto päättyy, on tehtävä ositus.
- Osituksen periaatteet pääpiirteissään:
  - Varojen ja velkojen luettelointi, lähtökohtina nimiperiaate ja yhteisomistusolettama.
  - Puolisoilla on avio-oikeus toistensa omaisuuteen!
  - Astuu voimaan avioerossa tai kun toinen kuolee.
- Osituksen tavoitteena on yhtä suuret omaisuudet. Varakkaampi puoliso maksaa toiselle tasinkoa.
- Vainajan omaisuuden selvittämiseksi ja perillisten kirjaamiseksi tehdään perunkirjoitus.
- Vainajan omaisuudesta muodostuu kuolinpesä.

K2018/5 Omaisuuden jako

Johanna:

- Voi saada siis koko **110 000€**.
  - Avio-oikeus 55 000€
  - Testamentilla 55 000€
- Jos kaikki lapset vaativat lakiosansa:
  - $55\ 000\text{€} + 27\ 500\text{€} = 82\ 500\text{€}$
- Tai jos
  - Yksi vaatii: **100 833,34€**
  - Kaksi vaatii: **91 666,67€**

K2018/5

Omaisuuuden jako

Mikko ja Johanna elävät avioliitossa, ja heillä on kaksi täysi-ikäistä lasta. Mikolla on lisäksi yksi lapsi aiemmasta avioliitosta. **Mikon omaisuuden arvo on 100 000 euroa ja Johannan omaisuuden arvo 10 000 euroa.** Aviopari asuu vuokra-asunnossa, eikä kummallakaan ole velkaa. Mikolla ja Johannalla ei myöskään ole avioehtosopimusta, mutta he ovat tehneet keskenään testamentin, jonka mukaan he perivät toisensa, jos puoliso kuolee.

Miten omaisuus jaetaan, ja minkälaisia oikeudellisia seikkoja jaossa täytyy ottaa huomioon, jos Johanna kuolee ennen Mikkoa?

→Mitä vaihtoehtoja?

K2018/5 Omaisuuden jako

Mikko:

- Saa pitää koko **100 000€**.
  - Testamentilla **2 500€**.
- Yhteisille lapsille jäisi **2500€** eli **1250€/lapsi**, jos vaativat lakiosansa
- Jos Mikko ei ota perintöä, lapsille jäisi **5000€** eli **2500€/lapsi**.
- Mikon aikaisempi lapsi ei saisi mitään.

8. Lue teksti ja ratkaise, miten Samin ja Jutan omaisuus jaettaisiin seuraavissa tapauksissa.

Sami ja Jutta eroavat.

- Perheen asunto-osake on Jutan nimissä, ja sen arvo on 160 000 euroa. Jutta omistaa myös perheen auton, arvoltaan 21 000 euroa. Jutalla on asuntolainaa jäljellä 58 000 euroa.**
- Samilla ei ole lainkaan velkaa. Hänen nimissään on perheen kesämökki, arvoltaan 125 000 euroa. Lisäksi Samilla on rahastosijoituksia, joiden arvo ositushetkellä on 38 000 euroa.**

a) Samilla ja Jutalla ei ole avioehto.

Jutan omaisuus ja velat:

- asunto 160 000
- auto 21 000
- asuntolaina 58 000
- Jutan omaisuus yhteensä 123 000 euroa

123 000€ + 163 000€

= 286 000€

Jaetaan 2:lla

= 143 000€

Samin omaisuus (ei velkoja):

- kesämökki 125 000 (nimiperiaate)
- rahastosijoitukset 38 000
- Samin omaisuus yhteensä 163 000 euroa

Jutan ja Samin yhteenlaskettu omaisuus on 286 000 euroa.

- Kummankin avio-osuus on 143 000 euroa.
- Sami maksaa Jutalle tasinkoa 20 000 euroa (163 000 – 143 000 = 20 000).

b) Sami oli aikoinaan saanut kesämökin vanhemmiltaan testamentilla, joka rajaa mökin avio-oikeuden ulkopuolelle.

Jutan omaisuus ja velat:

- asunto 160 000
- auto 21 000
- asuntolaina 58 000
- **Jutan omaisuus yhteensä 123 000 euroa**

123 000€ + 38 000€

= 161 000€

Jaetaan 2:llä

= 80 500€

Samin omaisuus (ei velkoja):

- rahastosijoitukset 38 000
- **(kesämökki 125 000 ei ole mukana osituksessa)!**

Jutan ja Samin yhteenlaskettu omaisuus on 161 000 euroa.

- **Kummankin avio-osuus on 80 500 euroa.**
- **Jutta maksaa Samille tasinkoa 42 500 euroa (123000-80500)**

c) Heillä on avioehto, joka sulkee puolison avio-oikeuden ulkopuolelle.

Kumpikin pitää oman omaisuutensa.

Jutan omaisuus ja velat:

- **asunto 160 000**
- **auto 21 000**
- **asuntolaina 58 000**
- **Jutan omaisuus yhteensä 123 000 euroa**

Samin omaisuus (ei velkoja):

- **kesämökki 125 000 (nimiperiaate)**
- **rahastosijoitukset 38 000**
- **Samin omaisuus yhteensä 163 000 euroa**

S2018/5: avio- ja avoliitto oikeudelliselta kannalta

Avoliitto:

- On tarkasti lailla säädelty: avoliiton solmiminen on määrämuotoinen oikeustoimi, jota edeltää avioesteiden tutkinta
- avoliiton solmijan tulee olla 18-vuotias tai saada oikeusministeriön poikkeuslupa.
- avioero on myös tarkoin säädelty ja ero tuomitaan tuomioistuimessa
- avioeroa edeltää kuuden kuukauden harkinta-aika tai erillään asuminen kahden vuoden ajan
- avoliitto tuo mukanaan avio-oikeuden
- avoliiton päättyessä puolisoiden omaisuus jaetaan avio-oikeuden mukaisesti, jolloin erotessa molempien varallisuus on yhtä suuri
- avio-oikeuden voi poistaa kokonaan tai osittain avioehdolla
- avoliitossa omaisuuden luovuttaminen edellyttää joissain tapauksissa puolison luvan (vallintarajoitukset)

Avoliitto:

- On vapaamuotoinen
- yhteen muuttaminen riittää
- päättyy kun puoliset muuttavat erilleen
- omaisuudet erillisiä, avoliitossa omaisuus vain erotellaan.
- myös erottaessa pitkästä avoliitosta tai avoliitosta, jossa on yhteisiä lapsia, voi puoliso vaatia hyvitystä yhteistalouden hyväksi annetusta panoksesta (nk. avoliittolaki).

S2018/5: avio- ja avoliitto oikeudelliselta kannalta

Avoliitto:

- avoliitto tuo mukanaan isyysolettaman yhteisiin lapsiin
- avoliitossa molemmat ovat automaattisesti yhteisten lasten huoltajia
- adoptio-oikeus
- avoliitossa olevilla on lain mukaan elatusvelvollisuus toisiaan kohtaan, toisin kuin avoliitossa.
- avoliitossa puoliso perii, mikäli vainajalla ei ole rintaperillisiä
- Avoliitossa lesken asema on vahvempi (asumisoikeus, oikeus olla luovuttamatta tasinkoa)!

Avoliitto:

- avoliitossa lasten isyys on tunnustettava
- avoliitossa huoltajuus sovitaan erikseen
- avoparilla ei ole oikeutta adoptoida
- avoliitossa ei elatusvelvollisuutta
- avoliitossa periminen edellyttää aina testamenttia
- Asema heikompi! Mutta vapaampi ja kaikki ”omissa käsissä”.

S2018/5: avio- ja avoliitto oikeudelliselta kannalta

Yhteistä:

- Puolisoiden sukupuolella ei kummassakaan liitossa ole merkitystä.
- Omaisuus ja velat ovat molemmissa liitoissa erillisiä.
- Avio- tai avopuolison ei tarvitse todistaa puolisoaan vastaan oikeudessa.

Yhteenveto avio- ja avoliiton eroista

Avoliitto	Avoliitto
Puolisot ovat toisiinsa nähden elatusvelvollisia.	Puolisoilla ei ole elatusvelvollisuutta.
Puoliso ei voi myydä asuntoa tai koti-irtaimistoa ilman toisen lupaa = vallintarajoitus.	Puolison toimia ei ole rajoitettu oman (nimiperiaate) omaisuuden osalta.
Aviopuolisot ovat automaattisesti lapsen vanhempia ja huoltajia.	Isyys täytyy tunnustaa ja yhteishuoltajuudesta sopia erikseen.

Avio- ja avoliiton erot (...jatkuu)

Avioliitossa lesken asema on hyvä: hänellä on ilman testamenttiakin oikeus hallita omaisuutta.	Avopuolisoilla ei ole perimysoikeutta, tarvitaan testamentti.
Elinikäinen asumissuoja.	Asumisoikeutta ei ole turvattu.
Oikeus leskeneläkkeeseen.	Ei oikeutta leskeneläkkeeseen.
Perillisenä tai testamentinsaajana I perintöveroluokassa.	Testamentinsaajana II perintöveroluokassa. (I:ssä, jos avoparille on yhteinen lapsi.)

Avio- ja avoliiton erot

<p>Avioerossa omaisuuden ositus eli vähemmän omistavalle tasinko.</p>	<p>Ei ositusta erotessa. Kumpikin pitää oman omaisuutensa. (paitsi, jos 5v. tai yhteinen lapsi)</p>
<p>Ei joudu todistamaan puolisoaan vastaan. (kihlaus)</p>	<p>Joutuu todistamaan puolisoaan vastaan.</p>
<p>Liitto on virallinen. Se merkitään väestörekisteriin.</p>	<p>Liitto on kahden kauppa: virallisia dokumentteja ja seremonioita ei tarvita.</p>

S2019/5: asunnon vuokraus

Saara on vuokrannut Tampereella sijaitsevan kaksion Pekalta. Sovittiin, että vuokra on 600 euroa ja vuokrasopimus on voimassa toistaiseksi. Saara joutui maksamaan vuokraennakkona kahden kuukauden vuokrat eli 1 200 euroa.

Vuokrasopimus laadittiin kirjallisesti, ja siinä sovittiin, että irtisanomisaika on vuokralaisen puolelta kolme kuukautta ja vuokranantajan puolelta yksi kuukausi. Kahden viikon asumisen jälkeen Saara havaitsi, ettei asunnon kunto vastannut hänen odotuksiaan ja sen sijainti oli opiskelujen kannalta hankala. Niinpä Saara päätyi irtisanomaan vuokrasopimuksen kirjallisesti vedoten asunnon heikkoon kuntoon.

Pekka katsoi vastineessaan, ettei Saaralla ollut oikeutta irtisanoa asuntoa sen huonon kunnon vuoksi, sillä Saara oli nähnyt sen ennen vuokrasopimuksen allekirjoittamista. Pekka katsoi myös, ettei hän ole velvoitettu palauttamaan vuokratakuuta, sillä Saaran asumisen aikana asunnossa oleva 450 euron arvoinen astianpesukone oli mennyt epäkuntoon.

Pohdi oikeudellisia seikkoja, joiden perusteella Saaran ja Pekan erimielisyys ratkaistaisiin.

S2019/5: asunnon vuokraus

Huomioon on otettava seuraavia seikkoja:

- **Vuokrasopimus on tehty kirjallisena toistaiseksi voimassaolevaksi.**
- **Saara voi irtisanoa vuokrasopimuksen ilman perustelua.**
- **Saaran irtisanomisaika on yksi kuukausi – ei voida sopia muuta.**
- **Pyydetty vuokraennakko on lain sallimissa rajoissa, maksimissaan kolme kuukautta.**
- **Astianpesukoneen rikkoutumisen kohdalla otettava huomioon sen ikä ja rikkoutumisen syy. Mikäli kyse on normaalista kulumisesta, vastaa vuokranantaja uuden koneen hankinnasta. Mikäli Saara on aiheuttanut koneen rikkoutumisen, voidaan hänet velvoittaa vahingonkorvaukseen.**

S2019/5: asunnon vuokraus

- Tehtävänannosta ei käy ilmi, onko erillisestä vuokravakuudesta sovittu ja minkä suuruinen mahdollinen pyydetty vuokravakuus on ollut.
- Vuokraennakosta ei saa pidättää astianpesukoneen arvoa vastaavaa summaa vaan se on pidätettävä mahdollisesta vuokravakuudesta, mikäli Saara on sellaisen maksanut.

S2019/5: asunnon vuokraus

- **Ennakkovuokra on etukäteen maksettua vuokraa, se ei ole vakuus eikä vakuuden korvike. Mikäli vuokraennakkoa käytetään vuokrasuhteen alussa, ei sitä tarvitse palauttaa, koska Saara on velvoitettu maksamaan asumiskuukauden ja sitä seuraavan kuukauden vuokran irtisanomissäädösten mukaisesti.**
- **Mahdolliset riita-asiat käsitellään käräjäoikeudessa tai kuluttaja-riitalautakunnassa. Tehtävänannon epäselvyyden vuoksi, esimerkiksi vuokratakuu on väärä käsite, oikea käsite on vuokravakuus, suositellaan ymmärtävää suhtautumista kokelaan mahdollisiin käsitesekaannuksiin.**

K2020/5:

Osakehuoneiston ja kiinteistön kauppa

Vertaile, miten toisaalta osakehuoneiston ja toisaalta kiinteistön kaupat toteutuvat.

2020K/5

Osakehuoneiston ja kiinteistön kauppa. 20 p.

- **Vertaile, miten toisaalta osakehuoneiston ja toisaalta kiinteistön kaupat toteutuvat.**

K2020/5: Osakehuoneiston ja kiinteistön kauppa

- **Käsitteet osakehuoneisto ja kiinteistö on määritelty.**
  - Osakehuoneisto on se osa asunto-osakeyhtiön omistamasta kiinteistöstä, jonka hallintaan osakkeiden omistajalla on oikeus.
  - **Kiinteistö on kiinteistörekisteriin merkitty maa-ala ja sillä mahdollisesti olevat rakennukset.**

Yhteistä:

- **Kummassakin tapauksessa ostajalla on kohteen ennakkotarkastusvelvollisuus ja myyjällä tiedonantovelvollisuus.**
  - Myyjän on siis annettava kaupan kohteesta riittävää ja paikkansa pitävää tietoa, ja ostajan on tarkastettava kaupan kohde.
- **Kummastakin kaupasta pitää maksaa varainsiirtovero → pankki/verotoimisto.**

2020K/5

- Osakehuoneisto on se osa asunto-osakeyhtiön omistamasta kiinteistöstä, jonka hallintaan osakkeiden omistajalla on oikeus.
- Kiinteistö on kiinteistörekisteriin merkitty maa-ala ja sillä mahdollisesti olevat rakennukset.
- Joitain eroja ja yhtäläisyyksiä kaupan tekemisessä:
  - Kiinteistökauppa on määrämuotoinen oikeustoimi, esim. se on tehtävä kirjallisesti.
  - Osakehuoneiston kauppa ei ole määrämuotoinen oikeustoimi, siinä kirjallinen sopimus on suositeltava.
  - Kauppojen välisenä erona on esimerkiksi kiinteistökaupan monimutkaisuus, kuten rasiustodistuksen tai lainhuudon vaatiminen.
  - Kummastakin kaupasta pitää maksaa varainsiirtovero.

2020K/5

Kiitettävässä vastauksessa syvennetään:

- **Yhteistä:**

- kummassakin tapauksessa ostajalla on kohteen ennakkotarkastusvelvollisuus ja myyjällä tiedonantovelvollisuus
- myyjän on siis annettava kaupan kohteesta riittävää ja paikkansa pitävää tietoa, ja ostajan on tarkastettava kaupan kohde

2020K/5

Kiitettävässä vastauksessa syvennetään:

- **Erona esim.:**
  - kiinteistökaupan kohteesta saa tietoa kiinteistörekisteristä, kun taas osakehuoneiston ja -yhtiön tiedot selviävät isännöitsijäntodistuksesta
  - Kiinteistökaupan tekemiseen tarvitaan kaupanvahvistaja, osakehuoneiston kauppaan ei.
  - Osakehuoneiston kaupassa ostaja merkitään yhtiön osakasrekisteriin, kiinteistökaupassa lainhuudon jälkeen kiinteistörekisteriin.

K2020/5: Osakehuoneiston ja kiinteistön kauppa

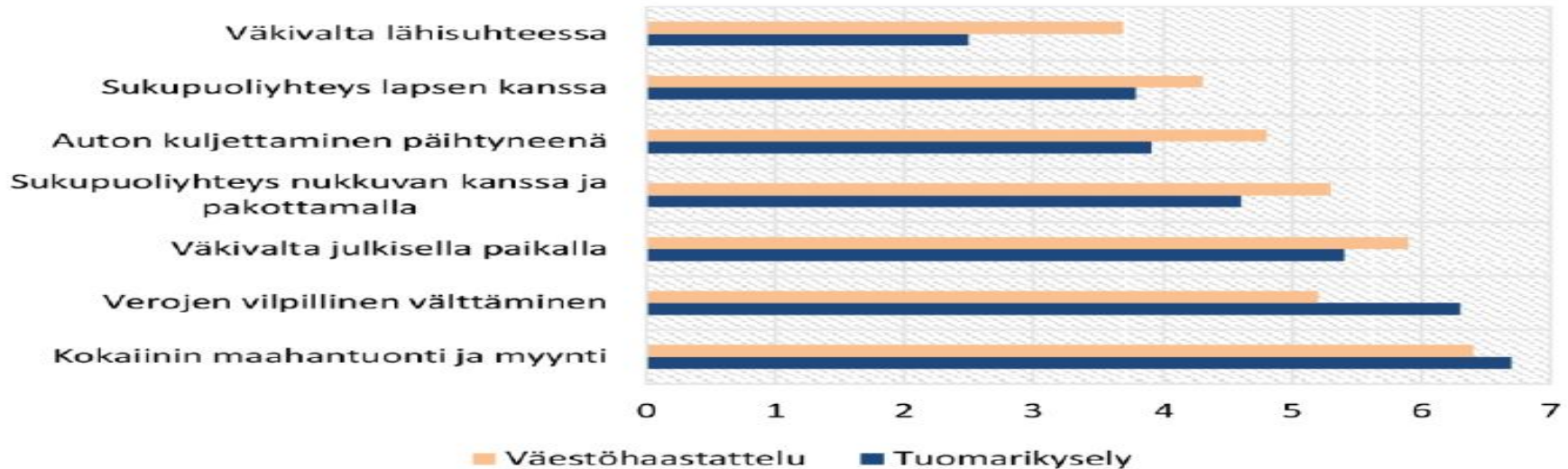
Eroja:

- **Kiinteistökauppa on määrämuotoinen oikeustoimi, esim. se on tehtävä kirjallisesti.**
- **Osakehuoneiston kauppa ei ole määrämuotoinen oikeustoimi, siinä kirjallinen sopimus on suositeltava.**
- **Kiinteistökauppa monimutkaisempi: rasiustodistus ja lainhuuto.**
- **Kiinteistökaupan kohteesta saa tietoa kiinteistörekisteristä, kun taas osakehuoneiston ja -yhtiön tiedot selviävät isännöitsijäntodistuksesta.**
- **Kiinteistökaupan tekemiseen tarvitaan kaupanvahvistaja, osakehuoneiston kauppaan ei tarvita ulkopuolisia (pankki).**
- **Osakehuoneiston kaupassa ostaja merkitään yhtiön osakasrekisteriin, kiinteistökaupassa lainhuudon jälkeen kiinteistörekisteriin.**

5 Yleinen oikeustaju ja tuomareiden arviot (20 p.)

On havaittu, että kansalaisten yleinen oikeustaju ja tuomio-istuinten antamat rangaistukset eivät vastaa toisiaan. Erittele, miten kansalaisten ja tuomarien käsitykset sopivasta rangaistu-stasosta eroavat toisistaan ja pohdi, mistä nämä erot voivat johtua. Hyödynnä kuviota (aineisto 5.A) vastauksessasi.

Aineisto: 5.A Kuvio: Tuomareiden ja väestön rangaistusvalinnat

Tuomioiden ankaruutta on mitattu seuraavalla asteikolla:

1. Tuomitsematta jättäminen
2. Sakko
3. Ehdollinen vankeus
4. Ehdollinen vankeus + sakko
5. Yhdyskuntapalvelu
6. Valvontarangaistus
7. Ehdoton vankeus tai ehdoton vankeus + sakko

YH2019K:5 Yleinen oikeustaju ja tuomareiden arviot (20 p.)

- **Vain verojen vilpillisessä välttämisessä ja huumausainerikoksessa tuomarit antaisivat ankarampia rangaistuksia kuin kansalaiset.**
- **Kansalaiset ovat valmiita antamaan kovemman rangaistuksen henkilöön kohdistuvasta rikoksesta kuin verojen välttämisestä, jonka uhrina on persoonaton verottaja.**
- **Selkeä ero on verojen vilpillisessä välttämisessä, joka kansalaisten mielestä sijoittuisi päihtyneenä ajamisen jälkeen.**
- **Erot ovat suurimpia “väkivalta lähisuhteessa” ja “verojen vilpillisessä välttämisessä”, mutta suunnat ovat päinvastaiset.**
- **Muiden rikosten osalta erot ovat pienehköjä.**

YH2019K:5 Yleinen oikeustaju ja tuomareiden arviot (20 p.)

- **Kansalaisilla ja tuomareilla on pääsääntöisesti sama tekojen vakavuusjärjestys.**
  - **Ankaruus-järjestyksen samankaltaisuus viittaa kansalaisten ja lainsäädännössä heijastuvien arvojen ja yhteiskuntakuvan samankaltaisuuteen**
- **Seksuaalirikokset ja etenkin lapsiin kohdistuvat rikokset ovat mediassa näkyviä tunteita kuohuttavia aiheita.**
- **Tuomarit käsittelevät rikosasioita päivittäin, joten heillä on erilainen perspektiivi asioihin.**

YH2019K:5 Yleinen oikeustaju ja tuomareiden arviot (20 p.)

- **Kansalaiset eivät yleisesti ole tietoisia rangaistusten ankaruudesta tai rangaistuskäytännöstä.**
- **Lapsiin kohdistuvat rikokset käsitellään yleensä suljetuin ovin, jolloin teon kaikki yksityiskohdat eivät tule tietoon.**
- **Tuomarit puolestaan suhteuttavat työssään rangaistukset oikeuskäytäntöön:**
  - **samanlaisesta rikoksesta eri henkilöille samanlainen rangaistus**
  - **kovat rangaistukset eivät vähennä rikollisuutta**
  - **vankeusrangaistus on kallis toteuttaa**

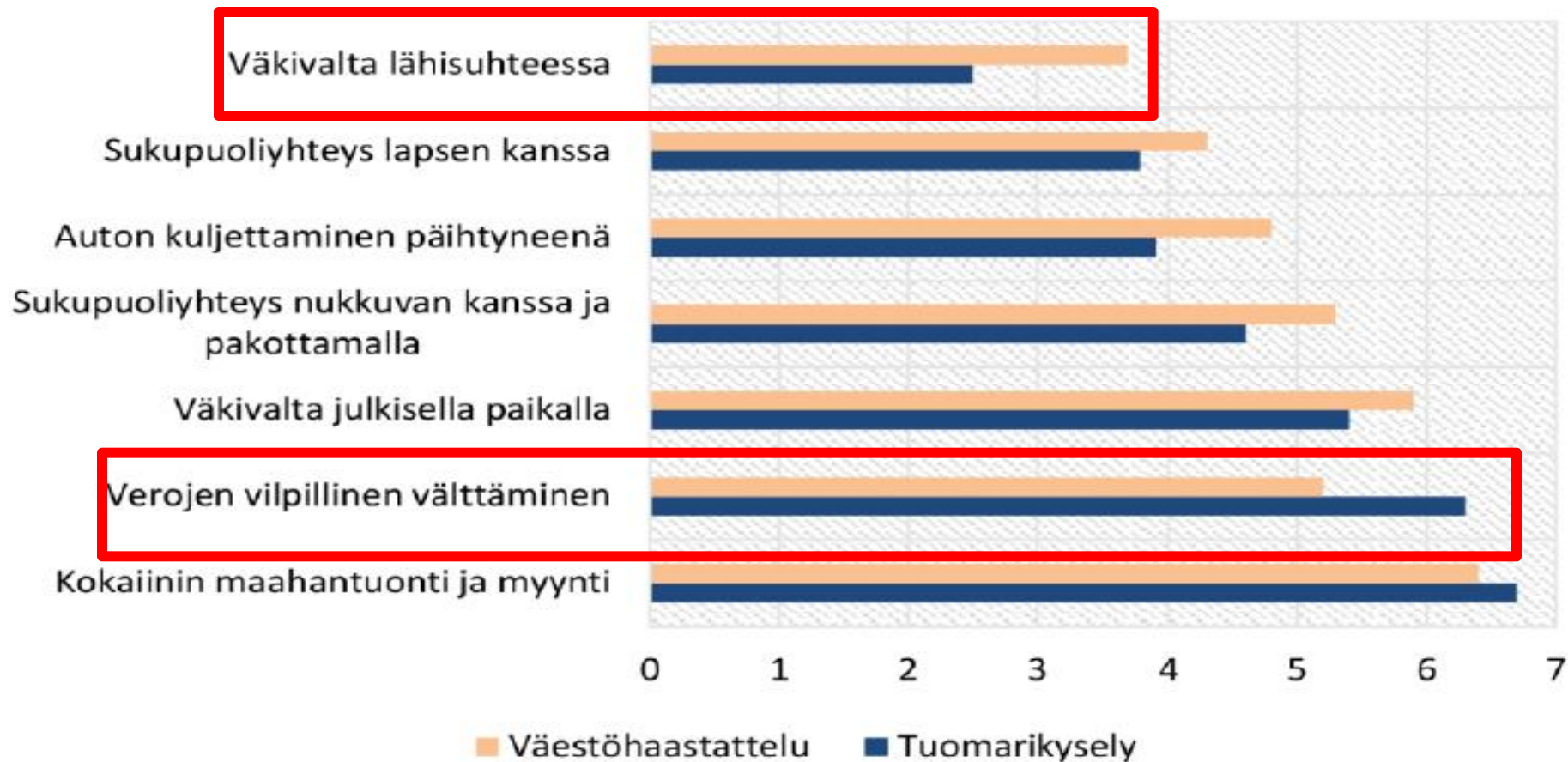
5. Yleinen oikeustaju ja tuomareiden arviot (20 p.)

- Tuomareiden vastauksista nousee selkeästi esille näkemys yhteiskunnan toimivuutta tai toimintaedellytyksiä (yhteiskuntarauhaa) uhkaavien tekojen vakavuudesta ja kovasta rangaistustasosta (esim. verorikokset ja kokaiinin laitton tuonti ja myynti.)
- Kansalaiset taas kokevat tuomittavampina yksilöön välittömämmin vaikuttavat rikolliset teot, kuten seksuaalirikokset ja väkivalta julkisella paikalla.

5. Yleinen oikeustaju ja tuomareiden arviot (20 p.)

- **Vain verojen vilpillisessä välttämisessä ja huumausainerikoksessa tuomarit antaisivat ankarampia rangaistuksia kuin kansalaiset.**
  - **Kansalaiset ovat valmiita antamaan kovemman rangaistuksen henkilöön kohdistuvasta rikoksesta kuin verojen välttämisestä, jonka uhrina on persoonaton verottaja.**
  - **Selkeä ero on verojen vilpillisessä välttämisessä, joka kansalaisten mielestä sijoittuisi päihtyneenä ajamisen jälkeen.**
- **Erot ovat suurimpia “väkivalta lähisuhteessa” ja “verojen vilpillisessä välttämisessä”, mutta suunnat ovat päinvastaiset.**
- **Muiden rikosten osalta erot ovat pienehköjä.**

Aineisto: 5.A Kuvio: Tuomareiden ja väestön rangaistusvalinnat

Tuomioiden ankaruutta on mitattu seuraavalla asteikolla:

1. Tuomitsematta jättäminen
2. Sakko
3. Ehdollinen vankeus
4. Ehdollinen vankeus + sakko
5. Yhdyskuntapalvelu
6. Valvontarangaistus
7. Ehdoton vankeus tai ehdoton vankeus + sakko

5. Yleinen oikeustaju ja tuomareiden arviot (20 p.)

- **Kansalaisilla ja tuomareilla on pääsääntöisesti sama tekojen vakavuusjärjestys.**
  - Ankaruus-järjestyksen samankaltaisuus viittaa kansalaisten ja lainsäädännössä heijastuvien arvojen ja yhteiskuntakuvan samankaltaisuuteen
- **Seksuaalirikokset ja etenkin lapsiin kohdistuvat rikokset ovat mediassa näkyviä tunteita kuohuttavia aiheita.**
- **Tuomarit käsittelevät rikosasioita päivittäin, joten heillä on erilainen perspektiivi asioihin.**

5. Yleinen oikeustaju ja tuomareiden arviot (20 p.)

- **Kansalaiset eivät yleisesti ole tietoisia rangaistusten ankaruudesta tai rangaistuskäytännöstä.**
- **Lapsiin kohdistuvat rikokset käsitellään yleensä suljetuin ovin, jolloin teon kaikki yksityiskohdat eivät tule tietoon.**
- **Tuomarit puolestaan suhteuttavat työssään rangaistukset oikeuskäytäntöön:**
  - **samanlaisesta rikoksesta eri henkilöille samanlainen rangaistus**
  - **kovat rangaistukset eivät vähennä rikollisuutta**
  - **vankeusrangaistus on kallis toteuttaa**

Lisäksi YTL:n ohjeissa

- Hyvässä vastauksessa kokelas osoittaa ymmärtävänsä, että rangaistusjärjestelmä on ankaruuden mukaan porrastettu.
- Vastauksesta käy myös ilmi, että rangaistuksilla on erilaisia tavoitteita, kuten teon sovittaminen ja yleisen lainkunnioittamisen varmistaminen
- Rikollisten tekojen estäminen rangaistuksen ja sen myötä tapahtuvan oppimisen kautta (erityisestävä vaikutus) ja rangaistusten pelotevaikutus (yleisestävä vaikutus).
- Rangaistuksilla pyritään myös vahinkojen korjaamiseen ja sosiaalisten ristiriitojen ratkaisemiseen.

S2018/6

Työsopimuksen päättäminen

Millaisin perustein työsopimus voidaan irtisanoa, entä purkaa?
Tarkastele asiaa sekä työntekijän että työnantajan kannalta.

TYÖSOPIMUS*

- **Pakottavaa lainsäädäntöä**
  - työtä työnantajalle tämän johdon ja valvonnan alaisena palkkaa tai muuta vastiketta vastaan
- **Virka- tai työsopimussuhteinen**
  - virkasuhde = julkisoikeudellinen palvelussuhde
- **Toimeksiantosuhde**
  - yrittäjät

TYÖSOPIMUS*

- **15-v. voi tehdä, irtisanoa ja purkaa**
- **Toistaiseksi tai määräajaksi**
  - määräaikaisuus perusteltava
  - estetään irtisanomissuoja-säännösten kiertäminen
- **Koeaika max. 4kk**
  - Sen jälkeen työsuhteen purkaminen vaikeutuu

Nuori työntekijä

→ Huoltaja voi purkaa, jos tarpeen nuoren kasvatukseen, kehityksen tai terveyden takia.

- **15-17 –vuotias**

- vakinaiseen suhteeseen, jos on suorittanut oppivelvollisuutensa (klo 06-22)

- saa itse solmia ja irtisanoa työsopimuksen

- pääosin samat ehdot kuin 18-v.

- Ei ”vaarallisia” töitä!

Nuori työntekijä

→ Huoltaja voi purkaa, jos tarpeen nuoren kasvatukseen, kehityksen tai terveyden takia.

- **14 -vuotias**

- ei saa haitata koulunkäyntiä (klo 08-20)

- kevyttä työtä

- koulun loma-ajasta saa olla työssä enintään $\frac{1}{2}$ ja koulutyön aikana tilapäisesti

- loma-aikana 7h/vrk ja 35h/vko

- kouluaikana vapaapäivinä 7h ja koulupäivinä 2h

- **13-vuotiasta nuorempi saa työskennellä tilapäisesti**

- esiintyjänä tai avustajana taide- ja kulttuuriesityksissä sekä muissa vastaavissa tilaisuuksissa

Työsuhteen loppuminen (työnantajan toimesta)*

I. Lomauttaminen = väliaikaisuus

– kokonaan tai työviikkoa
lyhentämällä

– ilmoitus 14 vrk ennen alkamista

– irtisanoutuminen helpompaa

Työsuhteen loppuminen (työnantajan toimesta)*

II. Työsopimuksen irtisanominen – irtisanomisajat

–asialliset ja painavat syyt:

s. 212

1. työntekijän syyt → varoitus

2. taloudelliset ja tuotannolliset syyt,
toiminnan uudelleenjärjestely

– (huom! YT-laki s. 216. Yritykset, joissa väh. 20 työntekijää)

Työsuhteen irtisanomisajat

Työsuhteen kesto	Irtisanomisaika
Työnantajan irtisanoessa:	
enintään vuosi	14 päivää
1–4 vuotta	1 kuukausi
4–8 vuotta	2 kuukautta
8–12 vuotta	4 kuukautta
yli 12 vuotta	6 kuukautta
Työntekijän irtisanoessa:	
enintään vuosi	14 päivää
yli 5 vuotta	1 kuukausi

Työsuhteen loppuminen (työnantajan toimesta)*

III. Työsopimuksen purkaminen

–työsuhde päättyy heti – erityisen painavat syyt!

- **varkaus, rikos, päihitteet, turvallisuus, 7 vrk:n poissaolo ilmoittamatta**

S2018/6: Työsopimuksen päättäminen

Työntekijä:

- Työsuhde voi olla määräaikainen tai toistaiseksi voimassa oleva. Määräaikainen sopimus päättyy ilman irtisanomista.
- Työsuhteen irtisanominen työntekijän puolelta ei vaadi syytä.
- Irtisanomisessa noudatetaan irtisanomisaikaa, joka on työntekijällä 2vko – 1kk. Sen ajan työsuhde jatkuu normaalisti.
- Työntekijä voi purkaa työsuhteen, mikäli työnantaja ei esimerkiksi maksa palkkaa tai työturvallisuus on laiminlyöty.
- Myös määräaikainen työsuhde voidaan purkaa.

S2018/6: Työsopimuksen päättäminen

Työnantaja:

Työsuhde voi olla määräaikainen tai toistaiseksi voimassa oleva.

Määräaikainen sopimus päättyy ilman irtisanomista.

- Työnantajalla tulee olla asiallinen ja painava syy: tuotannolliset ja taloudelliset syyt tai henkilöstä johtuva syy. Irtisanomisaika 2vko – 6kk
- Koeajalla (enintään 6 kk) työsuhde voidaan päättää ilman irtisanomisaikaa.
- Työsuhteen purkaminen astuu voimaan välittömästi ja se edellyttää vahvempia perusteita, kuten juoppous, rikollinen toiminta tai piittaamattomuus työturvallisuudesta, aiheettomat poissaolot.
- Mikäli työntekijä tekee virheitä työssään, häntä tulee varoittaa ennen irtisanomista ja antaa mahdollisuus korjata toimintaa.

S2018/6: Työsopimuksen päättäminen

Työnantaja:

Työsuhde voi olla määräaikainen tai toistaiseksi voimassa oleva.

Määräaikainen sopimus päättyy ilman irtisanomista.

- Vasta varoituksen jälkeen, jos toimintaa ei korjata, voidaan irtisanoa.
- Irtisanomisen tai purkamisen perusteen pitää olla työhön liittyvä, eikä syy saa olla asiaton (esim. perhevapaat, etninen alkuperä, uskonto, sukupuoli, ay-toiminta).
- Työsuhteen voidaan katsoa purkautuvan automaattisesti seitsemän päivän luvattoman poissaolon vuoksi.
- Suuremmissa yrityksissä tuotannollisten ja taloudellisten syiden käyttäminen irtisanomisperusteena edellyttää yhteistoimintamenettelyä (YT-neuvottelut).

S2018/6

1. Irtisanominen:

- Irtisanomisessa noudatetaan irtisanomisaikaa, jonka ajan työsuhde jatkuu normaalisti.
- Aika on pidempi, kun työnantaja irtisanoo. Irtisanomisajan pituus on suhteessa työajan keston
  - Työnantajalla 14 vrk - 6kk
  - Työntekijä 14 vrk - 1kk
- Koeajalla (enintään 6 kk) työsuhde voidaan päättää ilman irtisanomisaikaa.

S2018/6

2. Työsuhteen purkaminen:

- Työsuhteen purkaminen astuu voimaan välittömästi ja se edellyttää vahvempia perusteita, kuten rikollista toimintaa tai piittaamattomuutta työturvallisuudesta.
- Myös määräaikainen työsuhde voidaan purkaa.
- Työntekijä voi purkaa työsuhteen, mikäli työnantaja ei maksa palkkaa tai työturvallisuus on laiminlyöty.

K2017/5

Riita-asian käsittely oikeudessa (20 p.)
Miten riita-asian oikeuskäsittely etenee?

K2016:

- a) Riemumatkat Oy, pieleen mennyt matka (kuluttajansuoja)
- b) Millä tavalla riita-asioiden käsittely etenee oikeudessa?

Riita-asia

1. Kantajan haastehakemus

- kanne
- perusteet
- todisteet
- vaatimus oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta

2. Valmistelu

- kanteen tutkimatta jättäminen - puutteellinen
- kanteen hylkääminen - perusteeton

3. Haaste vastaajalle

Riita-asia

4. Vastaajan vastaus

→ myöntö/vastustus

→ vastustamisen perusteet + todisteet

a. **käräjäoikeuden yksipuolinen tuomio** (ei vastausta, riidaton)

b. **kirjallinen menettely** (ei tarvetta pääkäsittelyyn, ei vastusteta)

c. **valmisteluistunto** → **sovinto**

d. **ratkaisu pääkäsittelyssä** → **moniste**

Riita-asia*

1. Kantajan haastehakemus

- kanne
- perusteet
- todisteet
- oikeudenkäyntikulujen korvausta koskeva vaatimus

2. Valmistelu

- kanteen tutkimatta jättäminen - puutteellinen
- kanteen hylkääminen - perusteeton

3. Haaste vastaajalle

4. Vastaajan vastaus

- myöntö/vastustus
- vastustamisen perusteet + todisteet

a) **käräjäoikeuden yksipuolinen tuomio** (ei vastausta, riidaton)

b) **kirjallinen menettely** (ei tarvetta pääkäsittelyyn, ei vastusteta)

c) **sovinto** (valmisteluistunto)

d) **ratkaisu pääkäsittelyssä** → moniste

K2016/5

Matti ja Maija olivat varanneet perheelleen matkatoimisto Riemumatkat Oy:n lomamatkan Kreikan saaristoon. He sopivat, että matkapakettiin kuuluvassa hotellissa järjestetään erilliset vuoteet pariskunnan lapsille, 7-vuotiaalle Ainolle ja 5-vuotiaalle Petterille. Matkatoimiston esitteen mukaan hyvätasoisen hotellin piti olla aivan turistien suosiman uimarannan vieressä. Matkatoimiston järjestämällä retkillä piti olla asiakkaiden valinnan mukaan ruotsinkielinen tai suomenkielinen opas. Perillä perhettä kohtasi yllätys. Hotelli oli vaihtunut halvempaan. Se oli epäsiisti. Huone oli ahdas, eikä erillisistä vuoteista ollut tietoaakaan. Asiaa kysyttäessä henkilökunta vastasi, että hotellissa ei tiedetty, että huoneeseen majoittuisi lapsiperhe. Eniten perhettä harmitti, että rannalle oli matkaa kilometrin verran. Retkillä oli englanninkielinen opas.

- a) Tarkastele kuluttajansuojan Matille ja Maijalle antamia mahdollisuuksia valvoa oikeuksiaan.
- b) Millä tavalla riita-asioiden käsittely etenee oikeudessa?

a) Olette Matti ja Maija. Mitä oikeuksia teillä on?

Mitä voitte tehdä? Luettele (järjestyksessä).

b) Oppikirjan s. 257-259: miten asia etenee, järjestys?

K2016/5

b) 3 p.

Kokelas ymmärtää millaisia ovat riita-asiat.

1. Riita-asiassa kantaja jättää kärjäoikeuteen haastehakemuksen.

2. Se toimitetaan vastaajalle.

3. Haasteeseen vastaamatta jättämisestä voi seurata yksipuolinen tuomio.

4. Päätös tai mahdollinen tuomioistuinsovittelu riita-asiasta voidaan tehdä missä tahansa oikeusprosessin vaiheessa.

5. Kirjallinen valmistelu tai pääkäsittely.

6. Tuomiosta voidaan valittaa.

• Kustannukset?

S2016/6

Työsuhde, Maijan palkka

S2016/6

19-vuotias Maija työskentelee kaupan kassalla toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa. Työnantajan kanssa on tehty kirjallinen työsopimus. Palkkapäivänä Maija huomaa saaneensa vähemmän palkkaa kuin oletti. Kun Maija kysyy asiasta työnantajalta, tämä murahtaa, etteivät nuoret ole aikaisemmin rettelöineet palkasta. Palkka on kauppiaan mielestä se, mikä kuuluu-kin, ja jos palkka ei miellytä, sopii etsiä toinen työpaikka. Pohdi, millaiset seikat vaikuttavat Maijan oikeudelliseen asemaan.

- 1. Miten palkka määräytyy?**
- 2. Miten työnantajan tulee toimia?**
- 3. Mitä oikeuksia Maijalla on?**
- 4. Mistä Maija saa apua?**

S2016/6

3-4 p.

- **Olennaista on, mitä alan työehtosopimuksessa ja siihen perustuvassa Maijan kirjallisessa työsopimuksessa on sovittu palkasta ja muista ehdoista.**
- **Työsopimuksen ehto, joka on ristiriidassa noudatettavan työehtosopimuksen kanssa, on mitätön.**
- **Palkkauksessa alarajana on työehto-sopimuksen vähimmäispalkka.**
  - **Ei voi myöskään maksaa ”liikaa”, tasa-arvo!**
- **Jos Maija kysyy palkkaansa, hänelle on annettava asiallinen vastaus.**

S2016/6

5-6 p.

- **Täysi-ikäistä Maijaa koskevat yleissitovan työehtosopimuksen määräykset.**
- **Työehtosopimusta on noudatettava, vaikkei työnantaja tai työntekijä kuuluisi liittoon.**
- **Työnantaja ei voi irtisanoa tai purkaa toistaiseksi voimassa olevaa työsuhdetta ilman laillista syytä.**
- **Jos tulkintaeroja ilmenee tai työsopimus on työehtosopimuksen tai lain vastainen, Maija saa tukea työpaikkansa luottamushenkilöltä ja ammattiliitolta, jos hän kuuluu liittoon.**

S2016/6

- Kiitettävässä vastauksessa tuodaan esiin, että **Maija on toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa ja siihen sovelletaan normaaleja irtisanomis- sekä purkamissääntöjä**, jos joku osapuoli haluaa irtisanoa työsuhteen tai antaa aiheutta työsuhteen purkamiseen.
- Työntekijä ja työnantaja ovat sopijaosapuolia, joten **työnantajan on annettava palkkaa koskevaan asialliseen kysymykseen vastaus**.
- Työnantaja ei käyttäydy asiallisesti, mutta hänen tokaisunsa ei ole välttämättä vielä ikään tai sukupuoleen kohdistuvaa syrjintää.

Tehtävä 20.

- **Työntekijän palkka suuruus ja sen määräytymisperusteet.**
  - Normaalisti palkan määrästä sovitaan työsopimuksessa.
- **Sopimusvapautta rajoittaa se, että lain mukaan palkan tulee olla vähintään työehtosopimuksen mukaisen vähimmäispalkan suuruinen.**
  - Työsopimuksessa ei toisin sanoen voida sopia huonommasta palkasta kuin mitä voimassaolevassa työehtosopimuksessa on määrätty. Vaikka Maija ei kuuluisikaan ammattiliittoon.
- **Mikäli palkasta ei ole sovittu työehtosopimuksessa eikä työsopimuksessa, tulee työntekijälle maksaa tekemästään työstä tavanomainen ja kohtuullinen palkka.**
- **Maija työskentelee kaupassa kassatyöntekijänä**
  - Voimassa oleva kaupan työehtosopimus. Mikäli työnantajan maksama palkka on tätä pienempi, on Maijalla oikeus vaatia palkkansa korottamista vähimmäispalkan suuruiseksi.
- **Mikäli työnantaja ei suostu Maijan vaatimukseen, voi Maija pyytää oikeudellista apua tilanteen selvittämiseksi esim. luottamusmieheltä tai omasta ammattiliitostaan (PAM).**
- **Työnantaja ei voi irtisanoa tai purkaa toistaiseksi voimassa olevaa työsuhdetta ilman laillista syytä**

K2015/5

5. Mitkä ovat osakehuoneistokaupan ja kiinteistökaupan erot ja yhtäläisyydet?

K2015/5

Käsitteet määritelty:

- **Osakehuoneisto on hallintaan oikeuttava osuus asunto-osakeyhtiön omistamasta kiinteistöstä.**
- **Kiinteistö on kiinteistörekisteriin merkitty maa-ala ja siihen olevat mahdolliset rakennukset.**
  - tarpeisto?

K2015/5

Yhteistä:

- Kumpikin on määrämuotoinen oikeustoimi:
= molemmissa tehdään aina kirjallisena kauppakirja, jossa mainitaan kaupan osapuolet ja ehdot.
- Molemmissa kaupanteoissa myyjän on annettava kaupan kohteesta riittävää ja paikkansa pitävää tietoa = tiedonantovelvollisuus
- Ostajan on ennakkotarkastusvelvollisuus eli on tarkastettava kaupan kohde.
- Kaupoista seuraa erilaisia oikeuksia ja velvollisuuksia, kuten veroseuraamuksia (varainsiirtovero).

K2015/5

Yhteistä:

- Myyjällä on oltava kaupan kohteeseen laillinen omistusoikeus
- On esitettävä ostajalle tarpeelliset kaupan kohdetta koskevat asiakirjat:
  - osakehuoneistossa esim. isännöitsijän todistus, yhtiön tase ja tuloslaskelma sekä yhtiöjärjestys (osakekirja)
  - kiinteistössä esim. kiinteistörekisteriote, lainhuutotodistus, rasiustodistus ja tonttikartta

K2015/5: eroja

- Osakehuoneiston kauppa kohdistuu huoneiston hallintaan oikeuttaviin asunto-osakeyhtiön osakkeisiin.
- Osakehuoneiston ostaja merkitään yhtiön osakasrekisteriin.
- On irtaimen kauppaa.
- Varainsiirtovero 2%
- Kiinteistökauppa taas kohdistuu kiinteistörekisteriin merkittävään maa-alueeseen ja sen mahdollisiin rakennuksiin
- Kiinteistökaupassa ostaja merkitään lainhuudon jälkeen kiinteistörekisteriin.
- Kiinteistökaupassa tarvitaan julkinen kaupanvahvistaja.
- Varainsiirtovero 4%

S2015/6:

**kesämökkipalstan
ostaminen**

**Tee lista, mitä pitää
muistaa ennen kauppoja!**

S2015/6:

- Kysymyksessä on kiinteistökauppa ja siihen liittyvät seikat.
- Kiinteistökauppa on **määrämuotoinen oikeustoimi**.
- Myyjä ja ostaja allekirjoittavat kauppakirjan **kaupanvahvistajan** läsnä ollessa.
- Kauppakirjassa on oltava **tiedot kiinteistöstä, sopimusosapuolista ja kauppahinnasta**.
- Ostajan on haettava kaupalle **lainhuuto**.

S2015/6:

- Ostajan on saatava nähdäkseen **lainhuutotodistus**, joka todistaa myyjän omistusoikeuden myytävään kiinteistöön sekä **rasitustodistuksen**, josta käyvät ilmi mahdolliset kiinnitykset.
- Lisäksi ostajan on saatava ote **kiinteistörekisteristä**, josta käyvät ilmi mm. kiinteistön muodostamista koskevat tiedot, kiinteistöön liittyvät oikeudet ja rasitteet.
- Tarkemmin muita kaupanehtoja, esim. maksutapa.
- Kauppahinnasta tulee suorittaa **varainsiirtovero**.

Muista:

- Omistusoikeus
- Kaavatilanne
- Kiinnitykset ja niistä vapautuminen
- Vesi- ja kalastusoikeudet
- Tiekysymys
- Naapurusto ja sen oikeudet
- Omistusoikeuden siirtyminen
- Lohkominen (määräalan kauppa)
- Varainsiirtovero
- Lainhuuto (6kk)!

Kuntotarkistus!

Kauppakirjasta on käytävä ilmi:

- **myyjä ja ostaja**

1. **luovutettava kiinteistö**

- **kiinteistötiedot, koko, osoite, kaavoitus**

2. **kauppahinta (num.+ kirj.), muu vastike**

3. **hallinta- ja omistusoikeuden siirtyminen**

4. **vakuudet, verot ja muut kustannukset**

5. **kiinteistön kunto**

6. **irtaimiston ja sopimusten siirto**

7. **etuosto-oikeudet**

Asunto-osakkeen ostajan tarkistuslista:

- ◆ Asunto on olemassa/valmis (uudet)
  - ◆ Tarpeisto/irtaimisto
  - ◆ Rakennusten kunto
  - ◆ Taloyhtiön taloustilanne – onko lainaa
    - velaton hinta - kauppahinta
  - ◆ Tontin omistus, kaavoitustilanne
  - ◆ Yhtiövastikkeet – suuruus/maksettu
  - ◆ Onko myyjällä oikeus myydä
    - perikunta, puolison suostumus
  - ◆ Lunastuslauseke
  - ◆ Remonttisuunnitelmat (PTS = 5-10v.)
  - ◆ Energiatodistus
- **KAUPPAKIRJAN TARKISTUS!**
- "Muotoseikat" täyttyvät, kumpi maksaa varainsiirtoveron!

S2014/7 - Nuorten kahinointi

16-vuotias Matti oli viettämässä perjantai-iltaa torilla, joka oli nuorten suosima tapaamispaikka. Illan mittaan alkoi meteli, kun paikalle tuli 18-vuotias Kalle, joka tunnettiin yleisenä riidanhaastajana. Hän vaati Mattia maksamaan 50 euron velkansa, kuten tämä oli edellisellä viikolla luvannut. Kun Matilla ei ollut rahaa, Kalle alkoi mukiloida tätä, potki ja uhkasi hakea jotain kättä pidempää, jos velkaa ei maksettaisi. 15-vuotiaat Jussi, Pekka ja Niina sekä 14-vuotias Siiri menivät seuraamaan yhteenottoa, joka veti puoleensa myös muita nuoria. Humaltuneet Jussi ja Niina alkoivat yllyttää tappelijoita. Siiri heitti hurjasti kiroilevaa Kallea kivellä, minkä seurauksena tämän päästä alkoi vuotaa verta. Poliisin tullessa paikalle väkijoukko hajaantui, mutta Matti, Kalle, Jussi, Pekka, Niina ja Siiri jäivät paikalle. Poliisi kiinnitti ensimmäisenä huomionsa Jussin puolillaan olevaan viinipulloon.

- a) Miten asia etenee poliisin saavuttua paikalle?
- b) Minkälaiden oikeudellisten näkökohtien mukaan seuraamukset määräytyvät, jos asia päättyy oikeuteen?

Tee seuraavaa:

- a) Mitä poliisi tekee?**
- b) Selvitä henkilöiden osallisuus ja vastuut**

S2014/7 - Nuorten kahinointi

a) Poliisi:

- (ensiapu)
- **selvittää, keitä oli paikalla ja mikä oli kunkin osuus tapahtumiin**
- **ottaa pois alkoholin ja hävittää sen**
- **aloittaa esitutkinnan**

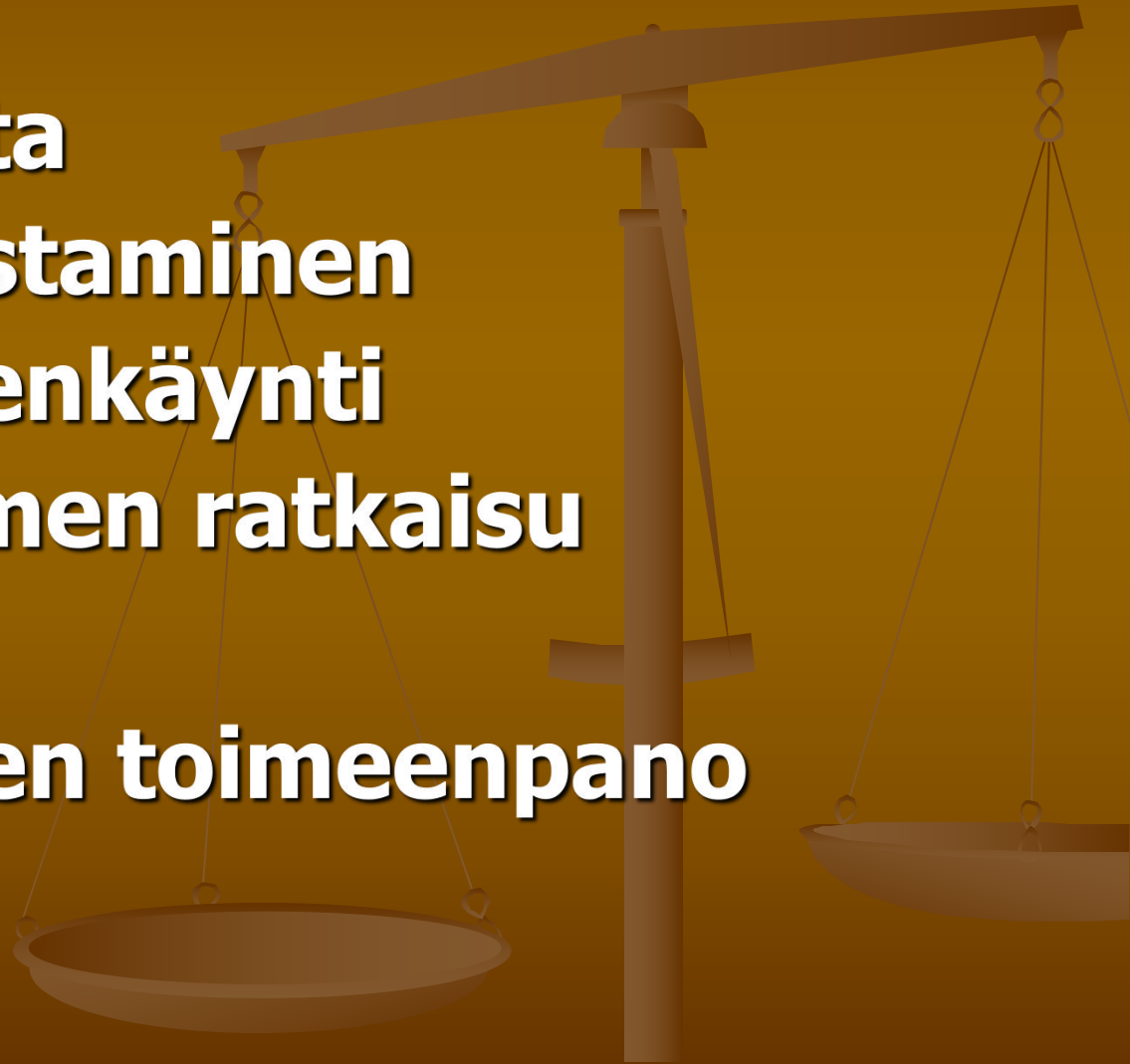
S2014/7 - Nuorten kahinointi

a) Poliisi:

- **selvittää pahoinpitelyjen aiheuttamat vahingot**
- **antaa harkintansa mukaan rikesakon**
- **ilmoittaa alaikäisten huoltajille ja sosiaaliviranomaisille**
- **Ilmoittaa pahoinpitelyn syyttäjälle syyteharkintaa varten**
- **Syyteharkinnasta asia päättyy käräjäoikeuteen**

Rikoksesta rangaistukseen s. 228-231

- rikosilmoitus poliisille
- esitutkinta
- syyteharkinta
- syytteen nostaminen
- rikosoikeudenkäynti
- tuomioistuimen ratkaisu
- rangaistus
- rangaistuksen toimeenpano

Poliisin pakkokeinoja

(Pakkokeinolaki Ri 302, 450/1987) s. 244!

- **Kiinniottaminen – 1 vrk**
  - **Pidättäminen – 3vrk**
  - **Vangitseminen - käräjäoikeus**
  - **Matkustuskielto - käräjäoikeus**
-

Poliisin toimintamahdollisuuksia

- kotietsintä
- takavarikko
- tutkimuspaikan eristäminen
- henkilökatsaus
- tekninen tarkkailu
- televalvonta
- telekuuntelu
- peitet toiminta
- valeosto

Tapaustehtävät

Tee aina seuraava ennen vastaamista. Selvitä:

1. Ongelman selvitys: Mitä on tehty? Mitä on tapahtunut?

2. Ketkä ovat osallisia?

- Kaikki mainitut henkilöt.
- Ikä
- Sukulaisuus- tai muut suhteet

3. Olosuhteet?

4. (Mitä ratkaisuja oikeus määrää?)

Rikosoikeus

Tehtävä 5 (YO 2004S)

Vastaus voidaan jakaa kolmeen osaan;
a) Tekojen rikosoikeudellinen määrittely
b) Tekijöiden rikosoikeudellinen määrittely
c) Rikoksentekijöiden rankaisu ym. seuraamukset

Lue tehtävä oppikirjasta ja selvitä monisteen avulla jokaisen henkilön osalta:

1. Mitä teki?

2. Ikä yms. syyttämiseen liittyvät olosuhteet/asiat?

3. Mistä voitaisiin rangaista (mikä olisi sopiva rangaistus).

S2014/7 - Nuorten kahinointi

16-vuotias Matti oli viettämässä perjantai-iltaa torilla, joka oli nuorten suosima tapaamispaikka. Illan mittaan alkoi meteli, kun paikalle tuli 18-vuotias Kalle, joka tunnettiin yleisenä riidanhaastajana. Hän vaati Mattia maksamaan 50 euron velkansa, kuten tämä oli edellisellä viikolla luvannut. Kun Matilla ei ollut rahaa, Kalle alkoi mukiloida tätä, potki ja uhkasi hakea jotain kättä pidempää, jos velkaa ei maksettaisi. 15-vuotiaat Jussi, Pekka ja Niina sekä 14-vuotias Siiri menivät seuraamaan yhteenottoa, joka veti puoleensa myös muita nuoria. Humaltuneet Jussi ja Niina alkoivat yllyttää tappelijointia. Siiri heitti hurjasti kiroilevaa Kallea kivellä, minkä seurauksena tämän päästä alkoi vuotaa verta. Poliisin tullessa paikalle väkijoukko hajaantui, mutta Matti, Kalle, Jussi, Pekka, Niina ja Siiri jäivät paikalle. Poliisi kiinnitti ensimmäisenä huomionsa Jussin puolillaan olevaan viinipulloon.

- a) Miten asia etenee poliisin saavuttua paikalle?
- b) Minkälaiden oikeudellisten näkökohtien mukaan seuraamukset määräytyvät, jos asia päättyy oikeuteen?

S2014/7 - Nuorten kahinointi

- **Rikosnimikkeitä:**

- uhkailu

- pahoinpitely/törkeä pahoinpitely

- yleisen järjestyksen rikkominen

- yllytys rikokseen

- päihtymys yleisellä
paikalla/alaikäisenä?

- alkoholin hallussapito alaikäisenä
(alkoholirikkomus)

S2014/7 - Nuorten kahinointi

b) Seuraamusten määräytyminen:

• **Tekijät ja heidän syyntakeisuutensa arviointi:**

– **Matti = uhri**

– **Kalle 18v. → teon tekijä = epäilty,
syytetty**

– **Jussi, Pekka ja Niina 15v.**

– **Siiri 14v.**

S2014/7 - Nuorten kahinointi

b) Seuraamusten määräytyminen:

- **Tekijöiden syyntakeisuuden arviointi:**

- 14-vuotias Siiri ei ole rikosoikeudellisessa vastuussa, mutta kaikki muut ovat.

- lastensuojelutoimenpiteet

S2014/7 - Nuorten kahinointi

b) Seurausten arviointi:

- **Vahingonkorvausvelvollisuus on ainakin Siirillä ja Kallella** (voidaan sovittaa). **Törkeä max 10v.**
  - **Kalle tuomitaan pahoinpitelystä. Pahoinpitelyjä ja vahingonkorvausvaateita voidaan sovittaa.**
  - **Jussia ja Niinaa voitaisiin syyttää mahdollisesti yllytyksestä** (humalatila ei alenna syyntakeisyyttä).
Ilmoitus huoltajille/sosiaaliviranomaisille.
    - Rikesakko järjestyslain perusteella (40€)
- **Teon tahallisuus, törkeys ja muut rangaistusta lieventävät tai koventavat seikat voivat vaikuttaa päätökseen.**

K2014/5

oikeuskelpoisuus ja oikeustoimikelpoisuus

5. Millä edellytyksillä Suomen kansalainen on oikeuskelpoinen ja toimintakelpoinen (oikeustoimikelpoinen)?

K2014/5

- **Luonnollinen henkilö: oikeuskelpoinen syntymästä kuolemaan.**
  - Oikeuskelpoisuudesta seuraa oikeuksia ja velvollisuuksia – esim. perusoikeudet
- **Täysi toimintakelpoisuus alkaa 18 vuoden iässä.**
  - Toimintakelpoisella kansalaisella on oikeus tehdä erilaisia oikeustoimia, esim. oikeus tehdä kauppvoja.

K2014/5

- **Lainsäädäntö rajoittaa toimintakelpoisuutta muun muassa iän (esim. alaikäisyys) tai aseman (puuttuva toimivalta) perusteella.**
  - Puuttuva toimivalta, esim. viranomainen
- **Perusoikeuksien ja toimintakelpoisuuden rajoittamisesta säädetään lailla.**

K2014/5

Oikeuskelpoisuutta pohdittu tarkemmin:

- Esimerkkejä iän vaikutuksesta toimintakelpoisuuteen.**
- Toimintakelpoisuuden rajoitukset oikeuden päätöksellä, esim. edunvalvoja.**
  - Vajaavaltaiselle voidaan määrätä edunvalvoja, jonka luvan hän tarvitsee suurempiin oikeustoimiin.**

Oikeussubjektit

◆ **luonnolliset henkilöt** (ihmiset)

◆ **oikeushenkilöt** (yritykset, yhteisöt, säätiöt jne.)

– Edellytykset harjoittaa suurimittaista liiketoimintaa

- Mahd. kerätä varoja suuriin yrityshankkeisiin

- Velkavastuun keskittäminen kerättyyn pääomaan

– Huolehtia kansalaisten yhteisistä tarpeista

Oikeushenkilöt

◆ julkisoikeudelliset oikeushenkilöt

- Euroopan unioni, valtio, kunnat, kuntayhtymät, seurakunnat, KELA, Ahvenanmaan maakuntahallinto ja useimmat yliopistot

◆ yksityisoikeudelliset oikeushenkilöt

- Yritykset, yhdistykset, säätiöt

Oikeuskelpoisuus

Staattinen käsite

- ◆ **käskyjen, kieltojen ja oikeuksien kohteena olemista**
- ◆ **kyky omistaa ja olla velkaa**
- ◆ **ihminen** on oikeuskelpoinen **koko elinikäänsä** ilman poistotai rajoitusmahdollisuutta
- ◆ **oikeushenkilöiden** oikeuskelpoisuudesta määrätään laissa
  - rekisteröinti ja siitä poistaminen

Oikeustoimikelpoisuus

Dynaaminen käsite

◆ **kyky perustaa, muuttaa tai kumota oikeussuhteita**

- Henkilö voi tehdä itseään velvoittavia sitoumuksia eli esim. määrätä omasta omaisuudestaan

◆ **Henkilön vajaavaltaisuus:**

- **alaikäisyys**
- **holhouksenalaisuus**

◆ **Oikeushenkilö on oikeustoimikelpoinen, kun on oikeuskelpoinen**

- Kun yritys (Tmi, Ky, avoin yhtiö) on perustettu.
- Kun on hyväksytty kaupparekisteriin (Oy)

Edunvalvonta

- ◆ **Alaikäisen edunvalvojina ovat hänen molemmat tai toinen huoltajansa.**
  - huoltajan kuolema, avioero
- ◆ **Täysi-ikäisen vajaavaltaisen edunvalvojan määrää käräjäoikeus (maistraatti).**
  - Toimintakelpoisuuden rajoittaminen
  - Vajaavaltaiseksi julistaminen
- ◆ **Edunvalvojen toimintaa valvoo maistraatti**

Oikeudellinen vastuunalaisuus

1. **Vahingonkorvausvastuu** (siviilioikeudellinen vastuu)

- Vastuulle ei ole ikärajaa!
- Ikä voi alentaa korvauksen määrää.

2. **Rikosoikeudellinen vastuu** (syyntakeinen)

- alkaa 15-vuotiaana
- nuori rikoksentekijä 15-20 vuotta

Tehtävä 4. YO K99

Vahingonkorvausvastuu

Oikeustoimikelpoisuus

Rikosoikeudellinen vastuu

Oikeuskelpoinen

0

15

18

Toimintakelpoisuus †

←-----Vajaavaltaisuus-----→

Valtuutus

- ◆ **Valtuutettu edustaa päämiestään.**
- ◆ **Valtuutus osoitetaan valtakirjalla.**
  - (avoin valtakirja)
  - yksilöity/nimetty valtakirja (!)
- ◆ **Valtuutetun tekemät sopimukset sitovat päämiestä**

K2015/6

**avio-oikeus,
päiväsakot ja
asiakirjojen julkisuus**

K2015/6

Selitä, mitä päämääriä seuraavilla oikeudellisilla säädöksillä on:

- a) Avioliitossa ja rekisteröidyssä parisuhteessa on voimassa avio-oikeus, jos osapuolet eivät ole sopineet asiasta toisin.
- b) Sakkorangaistukset tuomitaan päiväsakkoina.
- c) Viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, jos tiedonsaantia niistä ei ole välttämättömistä syistä rajoitettu lailla.

K2015/6

Avioliitossa ja rekisteröidyssä parisuhteessa on voimassa avio-oikeus, jos osapuolet eivät a) ole sopineet asiasta toisin.

- **Avioliitto** (ja rekisteröity parisuhde) **määritelty.**
  - **Avioliiton ja rekisteröidyn parisuhteen päättyessä osapuolten yhteiset sekä erilliset varat ja velat tasataan ja varakkaampi osapuoli maksaa toiselle tasinkoa, jotta osapuolten varallisuus jakautuisi oikeudenmukaisemmin suhteen päättyessä.**
- **Avio-oikeudessa päämääränä heikommassa taloudellisessa asemassa olevan osapuolen suojaaminen.**

- b) Sakkorangaistukset tuomitaan päiväsakkoina.
- **Päiväsakko määritelty.**
    - Päiväsakkojen määrä = teon moitittavuus (max. 120)
    - Päiväsakkojen suuruus = määräytyy tulojen perusteella
- **Päiväsakko ottaa huomioon henkilöiden tulojen erilaisuuden, jotta rangaistuksen ankaruus olisi oikeudenmukaisessa suhteessa henkilön maksukykyyn.**
- Hyvätuloinen maksaa suuremman summan kuin pienituloinen, koska päiväsakon suuruus lasketaan henkilön tulojen mukaan.

K2015/6

c) Viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, jos tiedonsaantia niistä ei ole välttämättömistä syistä rajoitettu lailla.

- **Kansalaisilla tulee olla mahdollisuus seurata viranomaisten toimintaa ja sen lainmukaisuutta.**

→ **Julkisuuden avulla halutaan turvata oikeusvaltion toteutuminen; kansalaisilla on oikeus saada tietoa viranomaisten päätöksistä, joista on oikeus valittaa.**

K2016/6: isyys ja huoltajuus?

6. Miten yhtäältä lapsen isyys ja toisaalta huoltajuus määräytyvät Suomen lain mukaan?

K2016/6: isyys ja huoltajuus?

• Ennen vuotta 2016 isyys määriteltiin seuraavin perustein:

1. Isyysoletaman mukaan aviomies on lapsen isä.

2. Mikäli lapsi syntyy avioliiton ulkopuolella, isyys pitää erikseen selvittää.

• Isyyden tunnustaminen viranomaisille.

• Isyyskanne ja isyyden vahvistaminen tuomioistuimessa.

K2016/6: isyys ja huoltajuus?

- Huoltaja on henkilö, joka huolehtii lapsen elatuksesta ja hyvinvoinnista sekä valvoo **alaikäisen lapsen etua.**
  - **Avioliitossa (adoptio-)vanhemmat ovat lapsen huoltajia.**
  - **Avoliitossa syntyneen lapsen huoltaja on äiti.**
  - **Vanhemmat voivat sopia myös yhteishuoltajuudesta.**

K2016/6: isyys ja huoltajuus?

- Adoptiossa lapsen vanhempina pidetään adoptioivanhempia, vaikka biologisesti olisi joku muu.
- **Vastauksen lisäansio on, jos kokelas tietää isyyslain muuttuneen vuonna 2016.**
  - Avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen isyys voidaan tunnustaa neuvolassa jo ennen lapsen syntymää.
  - Äiti ei voi enää estää isyyden selvittämistä.

K2016/6: isyys ja huoltajuus?

- **Avioerotilanteessa** lapselle jää yksi huoltaja tai vanhemmat sopivat yhteishuoltajuudesta.
- Tuomioistuin voi perustelluista syistä määrätä huoltajaksi vain toisen vanhemmista.
- + **Jos vanhempia ei ole, huoltajana pidetään sitä henkilöä, jonka luona lapsi pääasiassa oleskelee ja joka vastaa hänen elatuksestaan.**

ISYYYS - t. 25 (YO2003K), t. 27 (YO2000K) ja 29 (YO2008K)

1. Avioliitossa isyysolettama.

2. Isyyden vahvistaminen avioliiton ulkopuolella syntyneillä lapsilla:

– lastenvalvojan järjestettävä neuvottelu

– **joko isän tunnustus tai isyysskanne** →
oikeuden päätös

- tunnustus lastenvalvojalle, henkikirjoittajalle tai notaarille

- nykyisin myös neuvolassa

3. Oikeuslääke-tieteelliset tutkimukset ja isyyden vahvistaminen

– esim. veriryhmätestit tai dna-testi

→ **Isyysolettamus voidaan kumota oikeuden päätöksellä.**

Isyyden vahvistamisen oikeusvaikutukset:

1.oikeus saada elatusta isältään
kunnes täyttää 18 v.

2.perintöoikeus

3.oikeus perhe-eläkkeeseen, jos isä
kuolee

4.oikeus tavata sitä vanhempansa,
jonka luona hän ei asu.

5.mahdollisuus isän sukunimeen

6.mahdollisuus muuttaa huoltaja

- Lapsen huoltajana on äiti vahvistamisen jälkeenkin, mikäli vanhemmat eivät sovi toisin tai tuomioistuin asiasta toisin päättä.

Huoltaja/holhooja, ero?

Huoltaja tarkoittaa oikeustieteessä henkilöä, joka **vastaa lapsen hoidosta, kasvatuksesta, valvonnasta ja muusta huolenpidosta.**

Holhooja tarkoittaa (oikeustiede) **alaikäisen tm. holhouksenalaisen edustajaa ja asioiden hoitajaa.**

S2013/6

Jokamiehenoikeudet

Eräänä elokuisena päivänä maanviljelijä Pentti Hämäläinen ajoi traktorillaan pellolta kotiin ja huomasi aidatun metsäalueensa laidassa olevan portin olevan auki. Hän ajoi portista ja näki jonkin matkan päässä pysäköityjä autoja sekä niiden lähistöllä metsälammen rannalle teltoihin leiriytyneen ryhmän. Rannalla oli nuotiotuli, ja yksi poika kalasti lammesta virvelillä. Teltojen vieressä ämpäreissä oli kymmeniä litroja mustikoita. Asiasta suuttuneena Hämäläinen ilmoitti, että ryhmällä ei ole aidatulle alueelle mitään asiaa eikä hänen mailtaan saa poimia marjoja myyntiin. Hän sanoi myös, että portin vieressä oli kieltotaulu, jossa selvästi kerrottiin, että aidatulle alueelle on pääsy kielletty. Paikalle leiriytyneen ryhmän jäsenet ilmoittivat hänelle, että he eivät ole rikkoneet mitään lakia.

Pohdi tapausta oikeudelliselta kannalta.

Mitä ovat? Tee parin kanssa kaksi listaa:

1. Mitä saa tehdä.

2. Mitä ei saa tehdä.

3. Listaa ongelmat tehtävästä ja pohdi.

Saa tehdä:

- **liikkua jalan, hiihtäen tai pyöräillen muualla kuin pihamaalla ja erityiseen käyttöön otetuilla alueilla (esimerkiksi viljelyksessä olevat pellot ja istutukset)**
- **oleskella tilapäisesti alueilla, missä liikkuminenkin on sallittua (esimerkiksi teltailla riittävän etäällä asumuksista)**
- **poimia luonnonmarjoja, sieniä ja kukkia**
- **onkia ja pilkkiä**
- **kulkea vesistöissä ja jäällä**

Ei saa tehdä:

- aiheuttaa häiriötä tai haittaa toisille tai ympäristölle
- häiritä lintujen pesintää ja riistaeläimiä
- kaataa tai vahingoittaa puita
- ottaa sammalta, jäkälää, maa-ainesta tai puuta
- häiritä kotirauhaa
- roskata
- ajaa moottoriajoneuvolla maastossa maalla ilman maanomistajan lupaa
- kalastaa ja metsästää ilman asianomaisia lupia

S2013/6

3-4 p.

- **Tehtävä liittyy jokamiehen oikeuksiin.**
- **Kokelas osaa mainita ainakin yhden esimerkin sallitusta ja yhden luvanvaraisesta toiminnasta.**
- **Sallittuja toimintoja ovat:**
  - **pihapiirin ulkopuolella tapahtuva liikkuminen**
  - **telttailu**
  - **marjojen poimiminen**
- **Luvanvaraista:**
  - **kalastus: mato-onginta sallittua ilman lupaa**
    - **18-v kalastuksenhoitomaksu (65 v.)**
  - **tulenteko**

S2013/6

5-6 p.

- **Maanomistaja ei voi kieltotaululla rajoittaa kansalaisten liikkumista metsäalueellaan.**
- **Moottoriajoneuvolla liikkuminen maastossa ilman maanomistajan lupaa on kiellettyä.**

S2013/6

5-6 p.

- **Maanomistaja ei voi kieltotaululla rajoittaa kansalaisten liikkumista metsäalueellaan.**
- **Moottoriajoneuvolla liikkuminen maastossa ilman maanomistajan lupaa on kiellettyä.**
- **Kokelas tuntee jokamiehen oikeuksiin liittyviä velvollisuuksia.**
- **Jokamiehen oikeutta on eritelty ja pohdittu laajemmin sallittujen ja luvanvaraisten toimintojen näkökulmasta.**